

Telegraful Român

FOAIE RELIGIOASĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

HRISTOS A ÎNVIAT

„Eu sînt învierea și viața“

Intre sîntele adevăruri păstrate de la Mîntuitorul Hristos în tezaurul dreptei noastre credințe și care vorbesc adînc sufletului credincios, în aceste luminoase zile de Paști, sînt și cele proclamate de El însuși prin cuvintele: „Eu sînt învierea și viața“ (Ioan 11, 25). Sînt adevăruri dumnezeiești care cuprind însemnătatea celei mai mari sărbători creștine: învierea din morți a Fiului lui Dumnezeu. Sînt încredințări ce adevăresc și încoronează tot ceea ce s-a scris în Vechiul Testament despre dragostea cea nemărginită a lui Dumnezeu-Tatăl, care atît de mult ne-a iubit „încît pe Fiul Său cel Unul-Născut L-a dat, ca oricine crede în El să nu piară, ci să aibă viață veșnică“ (Ioan 3, 16). Valoarea acestor adevăruri se răsfrînge în toată plinătatea și asupra noastră, deoarece rostindu-le, Iisus le-a dăruit Bisericii și prin ea și nouă tuturor fiilor ei. Păstrînd învățătura Sa, noi ne împărtășim de-a pururi din învierea și viața Mîntuitorului nostru Iisus Hristos. Iar astăzi, la praznicul biruinței asupra morții, ascultăm și primim mesajul învierii și al vieții noastre, ca pe un balsam, care ne înviorează credința, ne întărește nădejdea, ne împuternicește avîntul și ne dă cetezanța să pășim pe drumul binelui și al desăvîșirii. Căci o continuă înviere, asemenea firii înconjurătoare din aceste zile de primăvară, o continuă înnoire și creștere, o continuă înălțare către azurul desăvîșirii se cade să fie viața fiecăruia dintre noi.

Atît de mare preț a pus Mîntuitorul Hristos pe dumnezeiescul dar al vieții, încît spre a înlătura spaima și nefericirea aduse de moarte, El ne-a spus mereu: „Eu sînt învierea și viața ... Și oricine trăiește și crede în Mine, nu va muri în veac“ (Ioan 11, 25).

Incredințați de adevărul învierii Domnului și avînd această mărturisire neștirbită, pentru aceasta rostim acum fără încetare: „Hristos a înviat!“ și tot fără încetare răspundem: „Adevărat a înviat!“

Cu fiecare sărbătoare a Sîntelor Paști, inimile noastre cearcă zguduitoră stare de durere a imaginii Crucii și a suferințelor Mîntuitorului Hristos, ca apoi să răsărim la lumina învierii, la acea negrăită bucurie a biruinței vieții asupra morții. Re-trăim astfel, de fiecare dată, această trecere de la paharul amărăciunii, la împărtășirea din Potirul vieții celui fără de moarte. Învierea lui Hristos ne-a hărăzit, drept aceea, să fim părtași aceleiași învieri și aceleiași vieți împodobite cu slavă și strălucire, să fim după cum scrie Sfîntul Apostol Pavel, „socoțiți vii pentru Dumnezeu și morți păcatului“ (Rom. 8, 11).

În aceste stări, cugetul ia aminte cum întreaga fire pare a fi alături de noi, ca și cînd ar simți și ar vrea să ne ajute, după treapta și pașii ei, la deplina înțelegere a învierii, a trecerii de la iarna păcatului la primăvara nădejților, a înlăturării „sub har“ (Rom. 6, 14), ca unii care avem „pîrga Duhului“ (Rom. 7, 23). Această „sărbătoare a sărbătorilor“ ne cheamă la viața cea vie, la acea viață care, ca dar suprem al lui Dumnezeu, se cere împlinită în modul cel mai înalt.

Cîntînd imnul biruinței pascale: „Hristos a înviat din morți, cu moartea pe moarte călcînd și celor din morminte viață dăruindu-le“, duhul nostru se pătrunde de adevărul că viața biruie nestăvilît întru totul, în chipul ei cel mai tainic. Nici chiar cei cuprinși de umbra morții nu rămîn roboți de puterea ei, ci se împărtășesc și ei de viață, iau parte în chip nevăzut la lumina și la bucuria cea mare a învierii și a nemuririi. Este unui din adevărurile cele mai înălțătoare ale Sîntei noastre Biserici, adevăr care face ca, în momentele de sîntă comuniune din zilele Paștilor, să-i avem în suflet pe toți cei

† TEOCTIST

Mitropolitul Moldovei și Sucevei
(Continuare în pag. a 2-a)

Dărîmați Templul acesta...

Templul din Ierusalim era singurul templu din toată țara evreilor. În toate celelalte localități credincioșii mozaici aveau, pentru deprinderea cultului sacru, numai sinagogi, adică edificii destinate pentru rugăciune, cîntare și cetanii sfinte.

Templul aflător în capitala Palestinei era o lucrare arhitectonică măreață. Era o clădire frumoasă și înălțătoare de suflet către Părintele Luminilor. Era unicul loc care avea diferite altare pentru deosebitele feluri de jertfe sîngeroase și nesîngeroase, potrivit cu cerințele Legii dată Iudeilor prin mijlocirea marelui profet Moise. Dar mai presus de frumusețea și măreția cea văzută, valoarea templului era ridicată de prezența întrînsul a nevăzutului și necuprinsului Dumnezeu. Cel nevăzut cerea să fie preamărit și lăudat ca și cînd ar fi văzut. Cel

necuprins cerea să fie rugat, respectat și invocat ca și cînd ar fi cuprins asemenea omului în casa sa.

Graiul Mîntuitorului Hristos a folosit adeseori numirea de casa Domnului, numire cunoscută de mai înainte și înțeleasă ca locuință a Celui nemărginit. Dojenind Iisus pe cărturari și pe farisei că nu înțeleg cum se cuvine legea lui Dumnezeu, între altele i-a lămurit zicîndu-le: „cine jură pe templu, jură atît pe templu, cît și pe Acela care locuiește în el“ (Matei 23, 21; Ps. 132, 7, 13—14; III Impăr. 8, 12—13).

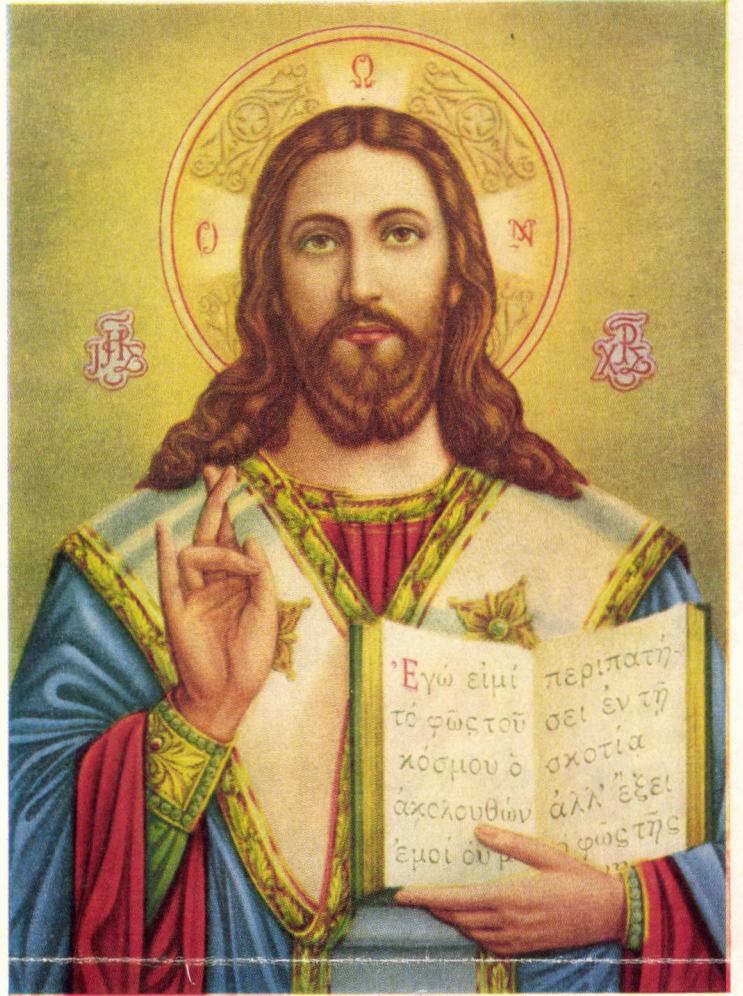
Acest mîngietor adevăr, că adică Dumnezeu cel nemărginit se poartă față de noi ca și cînd ar putea fi mărginit; că Atotstăpîntorul vrea să ne fie apropiat, să sălășluiească în preajma noastră, în mijlocul nostru ca un Părinte duios și iubitor de oameni;

că El vrea să ne cinstească cu prezența Sa necurmată printre noi — acest adevăr scump și dulce, contemporanii Mîntuitorului l-au cunoscut dar unii l-au prețuit precum se cuvenea. Așa se explică atitudinea aspră și plină de mustrare față de vînzătorii și zarafii din templu, despre care face mențiune Sfîntul Evanghelist Ioan în pericopa Ioan 2, 13—22.

Hristos cel blind și iertător și binefăcător se vede silit de rivna care îl mistuia, față de bunăcuviința casei lui Dumnezeu, să facă un bici din funii și să alunge de pe teritoriul templului pe vînzătorii de oi, de porumbei, de boi. La fel i-a izgonit și pe zarafii ce schimbau monedele străine cu monede evreiești admise, ca donații pentru templu. Făcînd acestea își motivează atitudinea cu următoarele cuvinte: „Scoateți aceste lucruri de aici și nu faceți din casa Tatălui meu o casă de negustorie“ (Ioan 2, 16). Cărturarii și fariseii nemulțumiți fiind de această cutezătoare curățire a templului, îi pretind lui Iisus să le arate un semn minunat, un gest profetic care să le dovedească că are de Sus, de la Dumnezeu, autorizația să-i alunge de pe pămîntul sacru al templului. Această pretenție vădită de adversarii Săi, îi oferă lui Mesia prilejul să le facă lor și nouă o profeție, o precizare despre moartea și învierea Sa. Conștiința lui Iisus Nazarineanul era puternic stăpînită de gîndul și de simțirea că trupul Său omenesc este un adevărat templu, în înțelesul cel mai deplin și mai strîns al cuvîntului. În firea Sa omenească era pogo-

† TEOFIL

Arhiepiscopul ortodox al Clujului
(Continuare în pag. a 4-a)

Lumina Învierii

An de an în noaptea Sîntelor Paști auzim rostindu-se cuvintele: „Veniți de luați lumină.“ Și atunci, ne apropiem înfiorați de mormîntul gol al Mîntuitorului Hristos, lăsîndu-ne pătrunși de adevărul sculării Lui din morți. Pină ieri sufletul ne era încă greu de tristețe și zorile abia dacă le presimțeam. Întunericul era adînc și nădejțile firave. Deodată se ivește însă lumină mare și revărsarea ei ne cuprinde ființa.

Învierea Domnului pe care o prăznuim este, mai mult decît orice, sărbătoarea luminii care a biruit întunericul, a luminii care strălucește peste toți și peste toate, acoperînd întregul cu nesfîrșirea ei. „Ziua Învierii să ne luminăm ...“, „E ziua Învierii, să strălucim de bucurie ...“, „O, Paștile cele mari și preasfințite, Hristoase, ... dă-ne nouă ... să ne împărtășim din lumina fără umbră a Împărăției Tale ...“, cîntă astăzi pretutindenii în biserici dreptcredincioșii creștini (Canonul Paștilor).

Însăși faptul Învierii e legat, ne asigură dumnezeiasca Scriptură, de „răsăritul soarelui“ (Marcu 16, 2) de lumina ca de fulger, de albeața ca de omăt (Matei 28, 3) și de strălucirea (Luca 24, 4) orbitoare ce răzbătea din groapa la care veniseră femeile mironosițe și după ele Sfinții Apostoli.

Lumina aceasta o luăm de la mormîntul Domnului, în chip simbolic, aprinzînd luminările unul de la altul în noaptea Învierii, spre a o duce mai departe, „lumină din lumină“ cum glăsuiește Crezul.

Lumina Învierii o preamărim noi „fiii luminii“ (I Tes. 5, 5) și înțelesul ei cade-se a-l adînci cu prilejul sărbătorii Sîntelor Paști.

De la început vom observa că pentru creștini Dumnezeu și lumina sînt același lucru. De la un capăt la altul Sfînta Carte ni-l prezintă pe Dumnezeu ca fiind „lumină“ (I Ioan 1, 6) și „părinte al luminilor“ (Iacob 1, 17). El „locuiește întru lumina cea neapropiată“ (I Tim. 6, 16), „se îmbracă întru lumină ca într-un veșmînt“ (Psalmul 104, 2) și revărsă asupra făpturilor lumina Sa (Isaia 60, 19 și Apoc. 22, 5). Fiind lumină, El este dătătorul luminii (Fac. 1, 1—5).

Lucrarea lui Dumnezeu în lume este o lucrare de lumină și toți cei ce umblă în cărările Sale, umblă întru lumină. La dreptul vorbind, lumina este aceea care vedește însăși faptele oricărui credincios. De aici și zicerea că faptele bune sînt fapte ale luminii, pe cînd cele rele sînt ale întunericului.

Să ne oprim puțin asupra acestei idei pentru că de aici vor decurge învățăminte deosebit de importante.

Asemănînd lumina cu binele și întunericul cu răul, Scriptura nu face altceva decît să exprime un adevăr pe care oricine îl înțelege ușor și dintr-o dată. Oare nu spunem noi, vorbind despre o faptă rea, că este „dată în vileag“, că „este scoasă la lumină“? Ce înseamnă aceasta altceva decît că e scoasă din negura întru care a fost săvîrșită! Nu la adăpostul întunericului oare se și săvîrșesc cele mai multe din faptele rele (Luca 22, 53)?

Între lumină și întuneric este aceeași nepotrivire ca între bine și rău (II Cor. 6, 14). De aceea și proclamă Apostolul Pavel: „... toate lucrurile răului sînt osîndite de lumină, sînt date la iveală, pentru că ceea ce scoate totul la iveală este lumina“ (Efes. 5, 13).

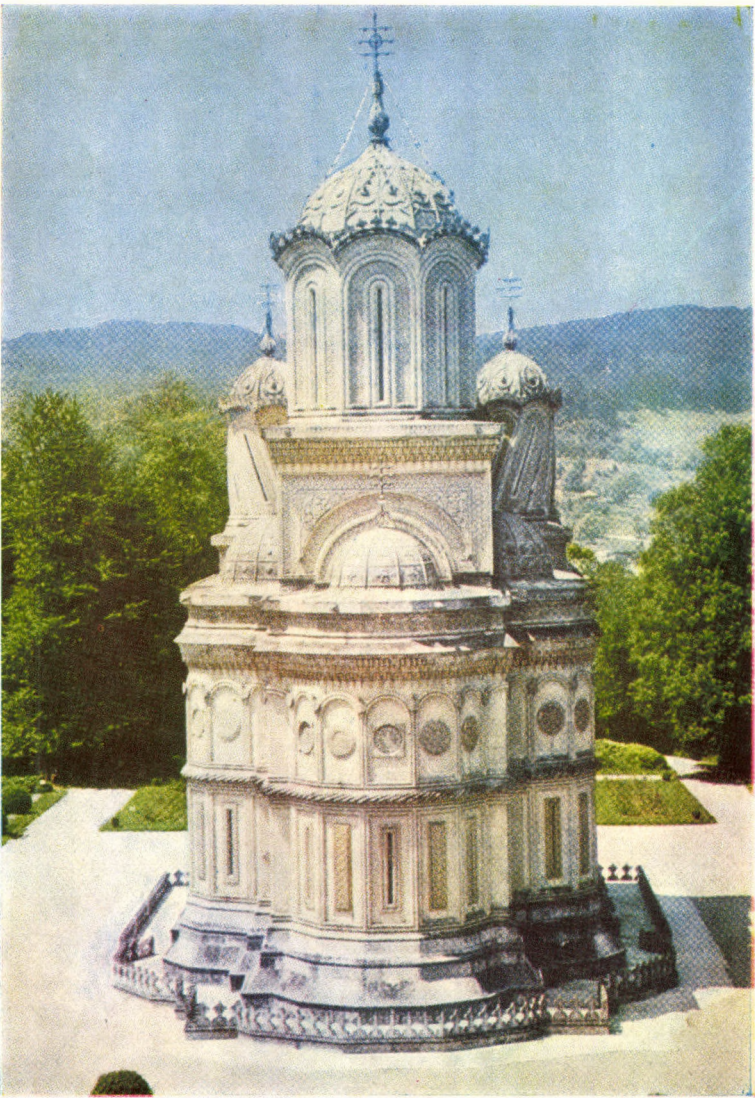
Incercînd acum să ne apropiem mai mult cu înțelegerea de ceea ce însemnează faptele luminii și ale întunericului, nu ne va fi greu să

† NICOLAE

Mitropolitul Banatului

(Continuare în pag. a 5-a)

Ctitoria voievodală de la Argeș

Biserica mănăstirii Argeș, ctitoria evlaviosului domn Neagoe Basarab (1512—21) este una din capodoperele artei universale. A fost ridicată la nord de oraș, pe moșia Flămânzești, pe locul unei biserici mai vechi, ctitorită de domnitorul Vlad Dracul (1436—1442). Lucrările de construcție au început, probabil, în 1514 și au durat mai mulți ani. Sfințirea noului lăcaș de închinare s-a făcut la 15 august 1517, de către patriarhul ecumenic Teolipt I, înconjurat de un mare sobor de vlădici — români și străini, — egumeni — din țară de la Athos și din alte părți, — preoți și diaconi. Solemnitatea sfințirii este relatată de Gavriil, protosul mănăstirilor de la Muntele Athos, în lucrarea sa istorico-hagiografică „Viața Sfintului Nifon, patriarhul Constantinopolului”.

Pe lângă numeroase vase și obiecte de cult, mănăstirea a fost înzestrată cu felurite bunuri de către ctitorul ei, domnitorul Neagoe Basarab și soția sa Despina Mișta. Lucrările de construcție nu s-au terminat în timpul vieții ctitorului, ci au continuat și sub urmașul său, Radu de la Afumați, căsătorit cu fiica sa Ruxandra (casele domnești, lucrările de zugrăvire și altele). Biserica a devenit groznița familiei ctitorului, fiind înmormântați aici: Neagoe Voievod și Doamna Despina (călugărită sub numele de Platonida), Radu de la Afumați și soția sa Ruxandra, sora ei Stana, căsătorită cu Ștefăniță Vodă al Moldovei (călugărită și ea, sub numele de Sofronia) și alți trei copii ai lui Neagoe, morți de mici.

Sub raport arhitectonic, trebuie să reținem faptul că biserica a fost lucrată în piatră, marmură și mozaic, bogat împodobită în interior și exterior. Este construită în planul zis „triconc”. Peste naos se ridică o turlă octogonală (atât în exterior cât și în interior). Pronaosul este în formă dreptunghiulară — depășind cu mult în lărgime naosul — și cuprinde patru părți distincte: la intrare un vestibul dreptunghiular, în continuare un spațiu central pătrat, cu 12 coloane (simbolizând pe cei 12 apostoli), complet diferite una de alta, dispuse în careu, deasupra cărora se înalță a doua turlă, cu puțin mai scundă decât cea de pe naos; lateral, între coloane și ziduri, se găsesc alte două încăperi, care servesc ca gropnițe; părțile dinspre vest ale acestor încăperi sînt încoronate cu două turle mici, ale căror fețe, împreună cu ferestrele și ramele care le încadrează, sînt răsucite față de verticală, la una de la dreapta spre stînga, la cealaltă invers. Naosul este despărțit de pronaos de patru din cele 12 coloane de care s-a amintit, (între cele două coloane din mijloc se află un fel de portal, care caută să imite ușile de intrare). În fața bisericii, s-a construit un mic aghiazmatar, lucrat în genul fințimilor decorative care se găsesc în fața unor moschei turcești.

Interiorul a fost împodobit cu picturi în frescă de către renumitul Dobromir Zugravul (c. 1517—1526), cu ajutoarele sale. Din păcate, ansamblul său pictural a fost înlăturat, cu prilejul restaurării din 1875—1886 și înlocuit cu o pictură nouă, executată de artiști străini. Totuși, unele panouri cu fresce au fost salvate — prin grija marelui arheolog Grigorie Tocilescu — aflîndu-se astăzi în Muzeul de Artă al R. S. R., secția Artă veche românească și în Muzeul de Istorie al R. S. R. Dintre acestea, cea mai valoroasă compoziție, sub raport istoric-artistic, este tabloul votiv care înfățișează pe Neagoe Basarab cu soția sa Despina Mișta în veșminte domnești, cu coroane pe cap, ținînd chipul bisericii pe miini, avînd în fața lor șase copii. Alte tablouri redau pe fiica lor Ruxandra, căsătorită cu Radu de la Afumați, sub care s-au terminat lucrările de zugrăvire, precum și domni din secolele anterioare: Nicolae Alexandru Basarab, Mircea cel Bătrîn, al cărui chip a fost copiat după cel de la Cozia, Radu cel Mare. Se păstrează apoi cîteva figuri de sfinți militari, scena zisă „Deisis” (Mintuitorul, Sf. Fecioară și Sf. Ioan Botezătorul înaripat), împăratul Solomon, figuri de îngeri etc.

Decorația fațadelor exterioare este deosebit de bogată. Sînt împărțite în două registre printr-un brîu, format din toruri (ciubuce) răsucite ca o frînghie, fiecare decorat cu alte motive. Registrul inferior, așezat de-asupra unui soclu proeminent și bine profilat, este decorat cu o serie de panouri dreptunghiulare, încadrate în rame, formate

Pr. prof. Mircea Păcurariu

(Continuare în pag. a 7-a)

De la temere la bucurie

În fața evenimentelor extraordinare, la primirea unei vești neașteptate, sau a ceea ce iese din ordinea firească a lucrurilor, sufletul omenesc trece printr-o gamă multiplă de sentimente și gânduri: de la uimire la admirație, de la îndoială la certitudine, de la temere la bucurie și fericire.

Minunea Învierii Domnului nostru Iisus Hristos a trezit în sufletele femeilor mironosițe, a apostolilor și a ucenicilor care au fost „martorii” ei, asemenea gânduri și simțăminte despre care ne vorbesc Sfintele Evanghelii.

Sufletul lor n-a fost dintr-odată inundat de lumina învierii, de bucuria și fericirea de a se întâlni cu Hristos, ci a trecut prin asemenea stări de neliniște, de întrebări și uimire în fața acestui dumnezeiesc eveniment.

Cu toate că li se spusese de către Iisus, înainte de patima Sa cea de bună voie, că va învia a treia zi, ei n-au înțeles și încă nu putuseră înțelege cum va fi aceasta. S-au convins și au fost martorii ai „semnelor” durerii, dar nu știau care vor fi „semnele” învierii, pe care să-și întemeieze credința în ea.

Sfîntul Evanghelist Matei, de o parte ne relatează zbcuimul femeilor mironosițe care s-au dus la mormînt în dimineața învierii să ungă trupul lui Iisus cu mir, și să tămieze mormîntul, după rînduiala Legii Vechi. Pe de altă parte, Sfîntul Evanghelist Luca descrie drumul celor doi ucenici, Luca și Cleopa, de la Ierusalim la Emaus. Ei mergeau pe drum, erau triști și se întrebau ce se va fi întîmplat cu Iisus. Știau doar că a fost batjocorit, răstignit și îngropat. Deocamdată știau atît. Călătorul care îi ajunsesse din urmă le istorisea cele scrise în Scriptură despre Iisus, cele ce profetiseră proorocii. Îl auzeau, îl vedeau, dar nu-L cunoșteau. Inima lor era tot îndoită și tristă, pînă ce au ajuns către seară la Emaus. Aici Iisus — căci El era — frînsese pîinea și le-a dat să mănînce, cum făcuse la Cina cea de Taină. Evanghelistul încheie relatarea: „Și s-au deschis ochii lor și L-au cunoscut că El este” (Luca 24, 31).

La rîndul lor, femeile purtătoare de mir, au venit în dimi-

neața învierii la mormînt nu cu gîndul să-L întîlnească viu. Ele au venit să împlinescă o rînduială prescrisă de Lege pentru cei morți. Grijă lor era: „cine le va prăvăli piatra de pe ușa mormîntului, că era mare foarte.” Nu s-au așteptat să vadă mormîntul gol. Spaima și temerea lor a fost mai mare cînd au văzut mormîntul gol, fără trupul lui Iisus. Ele s-au dus la mormînt cum se duce o mamă la mormîntul unui copil îngropat de curînd ca să trăiască cîteva clipe în meditație, în comuniune cu cel drag, chiar dacă cu ochii truștii nu-l mai poate vedea. S-au dus pentru cîteva momente de contemplație. În fața mormîntului se înlătură pentru o clipă paravanul despărțirii. Încă nu știau că prin învierea lui Iisus această despărțire va fi înlăturată definitiv, că „ori de trăim ori de murim, ai Domnului sîntem”, precum spune Sfîntul Apostol Pavel. Iisus Hristos a surpat zidul despărțitor dintre om și Dumnezeu și a luat morții puterea de a ține pentru totdeauna în brațele ei pe cei ce îi cuprînde pentru un timp. Femeile mironosițe s-au aflat în fața unui eveniment extraordinar, negîndit și neașteptat. Cuprinse la început de uimire, teama a început să-și facă loc în inimile lor. Poate se întrebau: Ce s-a întîmplat? Cine L-a luat pe Învățătorul lor? Nici această pioasă datorie de a-i tămia mormîntul nu le-a rămas?

Cu bun teamă, Maria Magdalena a început a se tîngui: „Au luat pe Domnul!” O durere s-a lăsat peste mintea lor, iar inima lor era tristă, din cauza nepriceperii celor întîmplate.

Dar ceea ce la oameni este cu neputință, la Dumnezeu este cu putință. Ceea ce oamenii nu pot înțelege cu mintea și nu pot cuprinde cu simțurile, Dumnezeu le face cunoscute prin descoperire și dă oamenilor puterea să le primească prin credință. Dumnezeu nu lasă pe cei ce îl caută să rămînă în imperiul temerii și al îndoielii.

Evanghelistul Matei relatează: „Un inger a zis femeilor mironosițe: Nu vă temeți, că știu că pe Iisus Cel răstignit îl căutați. Nu este aici, căci s-a sculat precum a zis; veniți și vedeți locul unde

a zăcut. Și degrabă mergînd, spuneți ucenicilor Lui că s-a sculat din morți și iată va merge înaintea voastră în Galileia; Acolo îl veți vedea. Iată v-am spus vouă.”

„Iar plecînd ele în grabă de la mormînt, cu frică și cu bucurie mare au alergat să vestească ucenicilor Lui” (Matei 28, 5—9).

După cuvintele îngerului ele au fost cuprinse de o bucurie mare, nesfîrșită, bucurie care avea să le însoțească toată viața.

Nu este ușor să treci de la temere la bucurie, de la îndoială la certitudine. Dar dacă evidențele o demonstrează, dacă temerea și îndoiala nu mai au teame este păcat să rămîi în zona lor de neliniște.

Învieria lui Iisus este un adevăr atît de evident și de mărturisit în lume încît a devenit izvorul unei bucurii, care nu se poate lua de la oameni. Lumina și bucuria învierii covîrșește toată mîntea, de ele este plin și cerul și pămîntul.

Un inger a vestit pierderea fericirii veșnice, un inger vestește la Paști că avem dreptul să ne întorcem acasă la Tatăl ceresc.

Neliniștea și teama femeilor mironosițe s-au transformat în bucurie. Mergînd pe drum spre apostoli s-a arătat Hristos și le-a spus: „Bucurați-vă!”

În locul temerii a apărut bucuria, în locul îndoielii certitudinea. Împreună cu Apostolii ele vor spune: „Ceea ce noi am văzut și ceea ce am auzit, ceea ce am pipăit cu miinile noastre, aceasta o vestim vouă.”

Sărbătoarea Învierii Domnului este sărbătoarea bucuriei. Împreună cu Psalmistul David cîntăm la Paști: „Aceasta este ziua pe care a făcut-o Domnul să ne bucurăm și să ne veselim într-însa” (Ps. 117, 24).

„Bucurați-vă totdeauna în Domnul. Iarăși vă zic: Bucurați-vă”, îndeamnă Apostolul (Filip. 6, 4).

Prin Învieria Domnului nu mai este teama de moarte. Ea nu este sfîrșitul definitiv al vieții, ci începutul alteia. Dușmanul cel vechi, vrăjmașul dintru început al fericirii și bucuriei oamenilor este biruit.

„Hristos a înviat”, bucuria și fericirea vieții noastre veșnice.

† VASILE

Episcopul Oradiei

„Eu sînt învierea și viața”

(Continuare din pag. 1)

scumpi din neamul nostru. Zăvoarele morții, ale nimicniciei și deznădejdii se zdrobesc la razele învierii în aceeași clipă cu încuietorile iadului și ale mormîntului peccatului, din care a înviat Iisus.

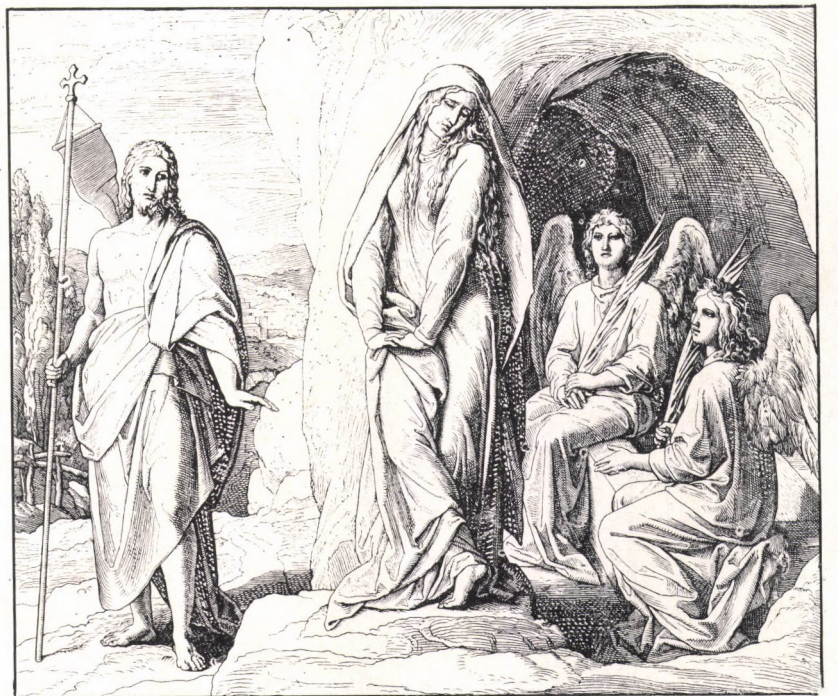
La învierea și pururea-viețuire a tuturor celor din veac adormiți a zburat gîndul psalmistului, insultat de Duhul Sfînt, cînd exprima atîta optimism în biruința vieții: „Pentru aceasta s-a veselit inima mea și s-a bucurat limba mea, dar încă și trupul meu sălăluiește întru nădejde, că nu vei lăsa sufletul meu în iad, nici nu vei da pe cel cuvios al Tău să vadă stricăciunea” (Ps. 15, 9—10). De aici izvorăște acel simțămînt de încredere și de optimism, de care trebuie să fim stăpîniți neîncetat spre a birui orice încercare și a împodobi viața cu adevăratele ei valori nemuritoare. Avînd astfel, în Hristos cel înviat, o necurată înnoire, sîntem cu El într-o neîntrepruptă naștere după duh, de care se bucură și trupul cel

treacător, apărat de ispite și de boldul morții. Sub harul învierii ni se limpezește și una din doxologiile Bisericii noastre, care cîntă: „La Tine este izvorul vieții, întru lumina Ta vom vedea lumina” (Ps. 35, 9).

Sub această cuprindere a vieții biruitoare ni se descoperă trecutul vrednicilor noștri străbuni. Dăniile de Paști și păstrarea sîntelor moșteniri, bogate în frumuseți, au adăugat dreptei credințe podoabe strălucitoare. Ne-o tălmăcește evlavia înălțării sîntelor altare, în atîtea epoci de biruințe și de eroism; ne-o dezvăluie iscusința frescelor și icoanelor, a țesăturilor și a broderiilor bisericesti; ne-o păstrează adînc simțurile predoslovii, în care dragostea de Lege și brazdă românească se cereau păzite cu legămînt veșnic și păstrate din neam în neam, ca pe o comoră de suflet a neamului. Din teaurul trecutului face parte, de asemenea, străbaterea în timp a poporului nostru, trecînd praguri de zbcuim și de biruință spre a-și păstra identitatea ființei lui naționale și a dobîndi demnitatea și libertatea sa.

Puterile îngeresti la mormîntul Tău, și străjerii au amorțit și sta Maria la mormînt, cău-tînd precurat trupul Tău. Prădat-ai iadul, nefiind ispitit de dînsul: întîmpinat-ai pe Fecioara, dăruind viață. Cella ce ai înviat din morți, Doamne, mărire Tie!

Tropar, glas 6

De la moarte la viață

Prin cruce, „bucurie la toată lumea“

În cea dintâi Duminică, a Sfințelor Paști, Apostolii Domnului erau cuprinși de emoție și plini de bucurie la vestea ce le-a fost adusă de femeile mironosițe și de unii dintre ucenici, că Iisus Hristos, Dascălul lor iubit, este viu și nu se află în mormântul în care fusese pus mai înainte cu trei zile. Vestea învierii i-a făcut pe unii Apostoli să creadă, alții s-au îndoit. În această stare sufletească, de emoție, de neîncredere și de bucurie i-a găsit Mîntuitorul Hristos în ziua de Paști, cînd a intrat prin ușile încuiate în camera unde erau adunați „stînd în mijlocul lor și zicîndu-le: Pace vouă” (Ioan 20, 19). Față de îndoiala și neîncrederea lor „că văd duh”, Iisus le-a zis: „De ce sînteți tulburați și pentru ce se ridică astfel de gânduri în inimile voastre? vedeți mîinile și picioarele mele, că eu însumi sînt; Pipăiți-mă și vedeți că duhul nu are carne și oase, precum mă vedeți pe mine că am. Și zicînd acestea, le-a arătat mîinile și picioarele Sale. Și încă necrezînd ei de bucurie și mirîndu-se, le-a zis: Aveți ceva de mîncare aici! Ei i-au dat o bucată de pește și dintr-un fațure de miere. Și luînd înaintea lor, a mîncat... Și apoi le-a zis: Așa trebuia să pătimească Hristos și a treia zi să învieze din morți” (Luca 24, 37—46).

Ce moment înălțător și înveselitor, în viața apostolilor cînd „l-au văzut pe Domnul” (Ioan 20, 20). Cîtă certitudine semnifica prezența Mîntuitorului pentru ei, în urma evenimentelor petrecute în Săptămîna Patimilor, în care Iisus Hristos a parcurs, prin suferințele acelor zile, ultima activitate din viața Sa pămîntească. Pacea pe care le-o împărțea acum Iisus Hristos a devenit, pentru ei, liniște sufletească, întărire și neînfricare în calea misiunii apostolice pentru răspîndirea cuvîntului Evangheliei, la care erau trimiși. Ca semn întăritor, în lucrarea lor, Iisus Hristos adaugă la urarea de „Pace vouă” și suflarea Sa, peste ei, spunînd: „Luați Duh Sînt; căroră veți ierta păcatele se vor ierta și căroră le veți ține vor fi ținute” (Ioan 20, 22—23). Încredîndu-le această putere, cu care să lucreze în ogorul și în via Lui duhovnicească, Iisus le zice: „Precum m-a trimis pe Mine Tatăl, vă trimit și Eu pe voi” (Ioan 20, 21). Ca bucuria și îmbărbătarea să fie desăvîrșită, Domnul îi asigură: „Iată Eu sînt cu voi în toate zilele, pînă la sfîrșitul veacului” (Matei 28, 20).

În această zi sîntă să întrebăm cu Apostolul Pavel: „Unde îți este, moarte, boldul? Unde îți este, iadule, biruința?” (I Cor. 15, 55). „Acum toate puterile cerești, în chip nevăzută, prăznuiesc împreună cu noi” Învierea lui Hristos. Ziua aceasta, în care a înviat Domnul, trebuie să fie pentru fiecare creștin zi de înălțare, de zidire duhovnicească pentru că ea este lăsată de Dumnezeu să comemorăm, prin ea, trecerea noastră de la moarte la viață. În această zi, rînduită pentru bucuria creștinilor, Iisus Hristos s-a arătat Apostolilor (Ioan 20, 26), a călătorit cu doi ucenici pe drumul de la Ierusalim la Emaus, unde s-a făcut cunoscut la „Fringerea pîinii” (Luca 24, 13—31). Faptele Apostolilor ne istorisesc că într-o primă zi de săptămîină, cînd creștinii din Troa erau adunați la Sfînta Liturghie, Apostolul Pavel a înviat pe tînărul Eutihie, adormit și căzut de la geamul unui etaj (20, 7—9). Pentru Biserica corinteană, sfințenia Duminicii includea și caritate sub forma ajutoarelor strînse pentru sfinții și Biserica din Ierusalim (I Cor. 16, 2—3). În această zi domnească Sfîntul Ioan Evanghelistul, în timpul exilului său din Patmos, a primit marea revelație apocaliptică (Apoc. 1, 10). Într-o scrisoare adresată de guvernatorul Bitiniei, Pliniu cel Tînăr, în anul 112, împăratului Traian, acesta mărturisește că în ziua Domnului (Duminică) creștinii de pe malul Mării Negre, Asia Mică, „aveau obiceiul de a se... aduna înainte de răsăritul soarelui, pentru a cînta imne lui Hristos, ca lui Dumnezeu”.

În iconomia dumnezeiască, prima zi a săptămîinii, în care a înviat Domnul, este sărbătoarea lumii întregi, este data în care apare lucrarea lui Dumnezeu în cele mai de seamă momente a existenței cosmice, începînd cu ziua creației cînd a primit existență lumina. În timpul Duminicii Iisus Hristos a împărțit ucenicilor, prin suflare, puterea Sfîntului Duh. Le-a încredințat apoi, misiunea definitivă de a pleca să propovăduiască învățătura despre împărăția cerurilor. Să vestească binefacerile ce decurg din învierea Lui.

Ca și atunci, Iisus Hristos cel înviat și înălțat în slavă dumnezeiască la ceruri, este prezent în inima credinciosului și în toate îndeletnicirile vieții sale pămîntești. Deși ochii săi nu-l văd cum l-au văzut ucenicii, însă îi simte prezența, îl luminează, îl mîngieie, îl călăuzește spre tot ce este folositor și ziditor pentru semenii, pentru lume și pentru Biserica Sa. Harul Său e prezent în viața oamenilor, îi călăuzește din pruncie, din vremea cînd rosteau primele rugăcuni, de la deniile Sfințelor Patimi, săvîrșite în bisericile părinților și din timpul cînd primeau cu atîta evlavie învățăturile sfînte de la străbuni. Iisus Hristos este prezent acolo unde creștinii sînt adunați în numele Lui, așa cum El a zis: „Unde sînt doi sau trei adunați în numele meu, acolo sînt și Eu în mijlocul lor” (Matei 28, 20), este de

† LUCIAN FĂGĂRAȘANUL
Episcop-vicar

(Continuare în pag. a 4-a)

„Hristos a înviat“!

Semnificația deosebită pe care o are în viața creștină Praznicul Învierii Domnului este marcată, între altele și de salutul aparte cu care ne întîmpinăm, cu acest prilej, unii pe alții. Renunțăm, precum se știe, la obișnuitele formule de salut și adoptăm o formulă nouă: „Hristos a înviat!” ne adresăm celor care împărțășesc aceeași credință ca și noi, la care primim drept răspuns o confirmare a vestirii noastre: „Adevărat a înviat!”

Obiceiul acesta nu este o inovație de ultimă oră. El vine spre noi din adîncurile istoriei creștine. A fost introdus după o îndelungată perioadă de aproape două secole de persecuții îndreptate împotriva creștinilor, în care aceștia nu se înlătau decît în ascuns și nu comunicau întreolaltă decît prin semne. Cînd împăratul Constantin cel Mare a pus capăt acestei perioade, creștinii au părăsit catacombele, văgăunile și peșterile munților și s-au arătat la lumină. Putînd să se roage nestîngheriți și să-și țină liberi de orice îngrădire sărbătorile, ei au început să-și îmbogățească cultul, să introducă noi datini, să se manifeste în deplină voie. De Paști își exprimau credința lor fermă în înviere și bucuria cauzată de acest eveniment prin cîntări și lecturi biblice adecvate sărbătorii, dar și prin acest preafrumos salut, care le înflorește pe buze. În tot răstimpul de la Înviere și pînă la Înălțare, creștinii se salutau în felul acesta. Pe atunci formula: „Hristos a înviat”, era nu numai o mărturisire a unui adevăr de credință fundamental, de care nu se mai îndoia nimeni dintre creștini, de la Apostolul Toma încoace, ci și o vesteire a propriei învieri, căci într-adevăr, faptul părăsirii subteranului, al ieșirii din ilegalitate era trăit și sărbătorit ca o înviere din morți. „Hristos a înviat” era acum o cîntare de biruință, un glas înălțat pînă în slava cerului de unde Iisus-Pantocratorul le trimitea harul și binecuvîntarea Sa dumnezeiască.

Și noi românii, ne-am pomenit în istorie agrîndu-ne, de Paști, cu aceste cuvinte. N-ar putea spune nimeni de cînd le folosim. Probabil de atunci de cînd am început a așeza crucea la căpătîiul morților noștri. Iar acest obicei îl avem de totdeauna.

Bunii și străbunii noștri țineau la acest salut ca la o scumpă moștenire. Ei împărțeau credința că se sfințesc prin el și că dobîndesc har și iertare înaintea lui Dumnezeu, cînd îl rostesc.

De la ei am deprins obiceiul și noi. Biserica a fost aceea care ne-a determinat să-l păstrăm. Ea ne întîmpină an de an, în noaptea sfîntă a Învierii, prin glasul preotului slujitor, cu această salutare solemnă: „Hristos a înviat!”, pe care o repetă apoi Duminică de Duminică, pînă în joia Înălțării.

Nu ne vom putea lepăda niciodată de această frumoasă tradiție, de acest ales chip de a ne da binețe, așa cum nu vom putea renunța vreodată la ouăle încondeiate, sau la făcliile cu care, în sunet de clopot, înconjurăm în noaptea Învierii sfîntele lăcașuri. Toate acestea la un loc alcătuiesc un prețios tezaur, o zestre de mare valoare care trebuie păzită cu scumpătate.

Dar astăzi, mai mult poate ca altădată, salutul pascal implică și o mare responsabilitate. Mărturisind înaintea semenilor că a înviat Hristos, trebuie să și facem covada că mărturisirea noastră este adevărată. Altfel, lumea nu va crede. N-au crezut nici Apostolii, cînd femeile mironosițe le-au adus vestea că a înviat Domnul. S-au convins numai atunci cînd L-au văzut și L-au auzit ei înșiși vorbindu-le ca altădată. Tot astfel și acum, semenii noștri așteaptă de la noi bună mărturie despre Înviere. Ei vor să vadă fața lui Hristos intruchipată în viața noastră. Altfel n-au cum o vedea căci Domnul nu se va mai arăta în trup decît la Parusie. Pînă atunci, noi sîntem martori și vestitori ai Învierii Sale în toată lumea. Dacă din trăirea și lucrarea noastră nu transpare chipul lui Hristos cel înviat, zadarnică este solirea noastră înaintea oamenilor. Ne-am făcut aramă sunătoare și chimval răsănor — precum scrie Sf. Apostol Pavel — (I Cor. 13, 1). Credibilitatea mărturiei ce o depunem, cînd vestim altora că a înviat Mîntuitorul, depinde de modul în care se reflectă în noi și prin noi în lume, lumina Învierii. An de an, această lumină se propagă cu putere din mormîntul gol de la Ierusalim, devenit altarul cel mai sacru al creștinătății. Să lăsăm ca ea să pătrundă în străfundurile ființei noastre și să ne lumineze sufletul și chipul.

Pr. prof. D. Abrudan

Bucuria este starea sufletească a celui ce cunoaște că ființele sau lucrurile iubite au dobîndit un mai mult bine, adică ele se situează pe noi (superioare) trepte ontice. Prin bucuria Învierii înțelegem trăirea elevată a celor care — prin credință — știu că Hristos a învins moartea și urcînd cu trupul pe cele mai înalte trepte existențiale, a dăruit tuturor oamenilor posibilitatea viețuirii în iubire veșnică. Este simțirea aleasă a celor impresionati cu totul pozitiv de coplesitoarea sinceritate a Sfințelor Evanghelii care, dacă, mai întîii îi înfățișează pe ucenici în „împietrirea inimii lor”, ca unii care „n-au crezut pe cei ce-L văzuseră înviat” (Marcu 16, 14) apoi, după ce Hristos li se arată, îi prezintă plini de credință în învierea Sa. Căci prin inegalabila lor obiectivitate, pericopele evanghelice ale Învierii prelungesc la nesfîrșit temeiul informațional al Bucuriei care a venit „la toată lumea”. Bucurie de esență altruistă, generată de cunoștința că toți oamenii, cu întreg universul, pot beneficia de roadele Învierii.

Numai că, după cum afirmă stihira Utreniei de Duminică, această bucurie „a venit prin cruce”. Se vede că, la nu mult timp după începutul uzului pedepsirii prin răstignire, crucea a devenit simbolul totalității condițiilor generatoare de suferințe mari prin intensitatea sau prin durata lor îndelungată. Numai așa se explică faptul că, încă înainte de răstignirea Sa, Mîntuitorul a putut da îndemnul inteligibil: „Dacă cineva vrea să vină după Mine... să-și ia crucea și să-Mi urmeze.” (Matei 16, 24). „Să-și ia”, adică s-o accepte; s-o primească în mod activ. Căci accentul cade pe verbul a lua: „să-și ia”... Să accepte suma cauzelor suferințelor personale independente de voia sa, înscrise în mod genetic, sau implicîndu-l circumstanțial, ulterior.

Însă nu acceptare resemnată, ci potrivit celui alt îndemn: „să-mi urmeze Mie.” Cu alte cuvinte, să colaboreze cu harul trimis prin Duhul Sînt la transformarea crucii personale în izvor de bucurie. Colaborare prin renunțare la egoism și prin statornicirea faptelor iubirii.

Crucea Mîntuitorului am constituit-o noi, cu înstrăinarea de Dumnezeu Cel în trei Fete; iar direct, a constituit-o suma suferințelor pentru „răscumpărarea” noastră, cum zice troparul slujbei Sfințelor Patimi. Mîntuitorul a acceptat-o. În grădina Ghetsimani și-a încheiat dramatica rugăciune prin cuvintele: „facă-se voia Ta” (Matei 26, 42). A acceptat-o din iubire îndurerată de starea noastră. Căci în cazul cînd obiectul iubirii se prezintă deficitar etic, deci și ființial, iubirea primește trăsătura durerii.

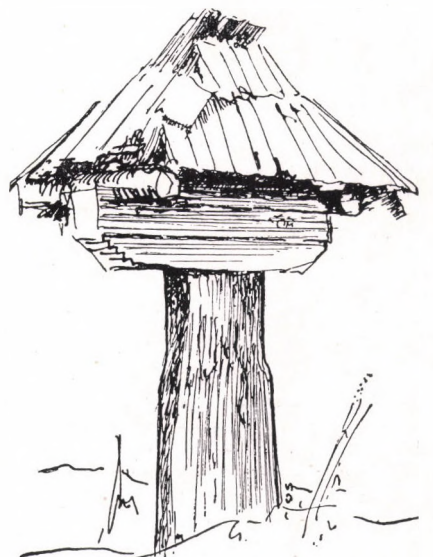
Afirmația aceasta consună perfect cu ceea ce ne descopere Sf. Apostol Pavel, cînd scrie că, de exemplu, pentru a veni în ajutor „slăbiciunii noastre” în rugăciune, „însuși Duhul se roagă pentru noi cu suspine negrăite” (Rom. 8, 26). Reținem: „cu suspine negrăite”. Și ne amintim că „slăbiciunea noastră” nu transpare numai în rugăciune.

Însă iubirea îndurerată rodește bucurie. În Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu-Tatăl, o bucurie „la toată lumea”. De fapt bucurie întru toată lumea, adică — repetăm — bucurie altruistă. Căci ne bucurăm că „toată lumea” poate beneficia de roadele învierii lui Hristos. Totuși, o bucurie limitată de faptul că nu „toată lumea” voiește să beneficieze de roadele Învierii, limitată de însăși limitele cunoașterii și ființei omenestii.

Dar la atotștiutorul Dumnezeu bucuria nu are limite; este deplină și veșnică, tocmai pentru că este atotștiutor și preștiutor. De aceea bucuria Lui fiind nelimitată, echivalază cu fericirea. Pe drept cuvînt imnul „Lumină lină” îl numește „Fericitul”.

Desigur ne apare oarecum paradoxal că Dumnezeu este iubire manifestată — antropomorfic vorbind — în „suspine negrăite”, și totodată este Iubirea fericită. Totuși, în Dumnezeu nu se ciocnesc mișcări contrare. Contradicțiile I le oferim noi, iar Dumnezeu, deși supraexistent timpului, nu se situează departe de noi, ci și întru istoria noastră. Cine a învățat — cit de cit — de la Sf. Apostol Pavel să cugete dialectic, nu se poticnește. El se poate apropia și de adevărul crucii ca simbol al durerii, dar și simbol al bucuriei.

Gheorghe Șoima

Cuvînt la Sfintele Paști de Sfîntul Ioan Gură de Aur

Vreme potrivită este astăzi ca toți să strigăm cuvintele fericitului David: „Cine va grăi puterile Domnului și va face auzite toate laudele lui?” (Psalm. 105, 2). Iată a venit la noi praznicul cel dorit și mîntuitor, ziua Învierii Domnului nostru Iisus Hristos, temeiul păcii, pricina împăcării, îndepărtarea războaielor, nimicirea morții, înfrîngerea diavolului. Astăzi oamenii s-au amestecat cu îngerii, iar cei îmbrăcați cu trup înaltă împreună cu cei fără de trupuri cîntări de laudă. Astăzi surpată este tirania diavolului. Astăzi s-au deslegat legăturile morții și biruința iadului a dispărut. Astăzi este iarăși vreme potrivită să rostim acel cuvînt profetic: „Unde-ți este moarte, boldul? Unde-ți este, iadule, biruința” (Osea 13, 14; I Cor. 15, 55). Astăzi porțile cele de aramă le-a sfărîmat Stăpînul nostru Hristos și a pierdut iarăși fața morții. Dar pentru ce spun așa? A schimbat numirea ei, că moartea nu se mai numește moarte, ci adormire și somn. Mai înainte de venirea lui Hristos și de cruce chiar numele morții era înfricoșător. Dar după ce Hristos, Dumnezeuul nostru, s-a adus jertfă pe cruce și au sporit cele ale învierii, Stăpînul nostru iubitor de oameni a adus în viața noastră o viață nouă și străină, căci mutarea din această viață se numește în loc de moarte adormire și somn.

— Și de unde se vede aceasta?

— Ascultă ce spune Insuși Hristos: „Lazăr prietenul nostru a adormit, dar merg să-l deștept” (Ioan 11, 11).

Și după cum nouă ne este ușor să deșteptăm și să sculam pe cel care doarme, tot astfel și Stăpînul nostru obșteac al tuturor l-a fost ușor să-l învie pe Lazăr.

Și pentru că nouă și străin era cuvîntul spus de El, nici ucenicii n-au înțeles cele grăite pînă ce nu le-a spus mai deslușit acest lucru, coborîndu-se la puterea lor de înțelegere. Iar dascălul lumii, fericitul Pavel, scriind Tesalonicenilor zice: „Nu voim să nu știți despre cei ce au adormit, ca să nu vă întristați ca și ceilalți care n-au nădejde (I Tes. 4, 13). Și iarăși în altă parte: „Oare cei adormiți în Hristos, au pierit? (I Cor. 15, 18). Și iarăși: „Noi cei

vii, care am rămas, nu vom lua-o înaintea celor adormiți” (I Tes. 4, 15). Și în alt loc iarăși: „Căci dacă credem că Iisus a murit și a înviat, așa și Dumnezeu pe cei adormiți îi va aduce împreună cu El” (I Tes. 4, 14).

Ai văzut deci că peste tot moartea este numită adormire și somn? Și moartea care mai înainte de înviere avea chip înfricoșător, acum, după înviere, a ajuns ușor de disprețuit. Ai văzut cît de strălucită este biruința învierii? Din pricina învierii ni s-au dat mii de bunătați; din pricina învierii a fost surpată înșelăciunea demonilor; din pricina învierii ne batem joc de moarte; din pricina învierii ne silim către dorința celor viitoare; din pricina învierii, deși îmbrăcați în trupuri, dacă vom voi, nu sintem cu nimic mai prejos decît cei fără de trupuri.

Astăzi s-au făcut biruințele cele strălucite ale noastre. Astăzi Stăpînul nostru, după ce a biruit moartea, după ce a surpat tirania diavolului, ne-a dăruit, prin înviere, drumul spre mîntuire. Așadar toți să ne bucurăm, să sălțăm, să ne veselim. Că deși numai Stăpînul nostru a biruit și a înălțat trofeul de biruință, totuși veselie și bucuria este și nouă comună. Căci toate s-au săvîrșit în vederea mîntuirii noastre. Prin acelea, prin care diavolul ne-a învins, prin acelea și Hristos l-a învins. A luat aceleași arme și prin ele l-a învins. Și cum? Ascultă! Fecioară și lemn și moarte au fost simboalele înfrîngerii noastre. În adevăr, fecioară era Eva, căci bărbat nu cunoscuse încă atunci cînd a suferit înșelăciunea; lemn era pomul, moarte era pedeapsa dată lui Adam. Ai văzut că fecioară, lemn și moarte au fost simboalele înfrîngerii noastre? Vezi așadar că aceleași au ajuns iarăși pricinuitoarele biruinței. În locul Evei, Maria; în locul lemnului cunoștinței binelui și răului, lemnul crucii; în locul morții lui Adam, moartea Stăpînului. Ai văzut că prin acelea prin care diavolul a biruit, prin acelea a fost înfrînt? Prin lemn diavolul a învins pe Adam; prin cruce Hristos a doborât pe diavol.

În românește de pr. D. Fecioru

(Continuare în pag. a 6-a)

Crucea și Învieria în vechi inscripții creștine din Dobrogea

Herodot, părintele istoriei, a spus că „geții se credeau nemuritori”. Această credință a strămoșilor noștri în nemurire a constituit atmosfera prielnică pentru pătrunderea și răspîndirea învățării Mîntuitorului nostru Iisus Hristos care s-a răstignit pe cruce pentru izbăvirea neamului omenesc din robia păcatului și după înfricoșata moarte a înviat a treia zi. Învieria Domnului reprezintă deci garanția învierii și a vieții noastre veșnice. Ideea getică despre nemurire a preocupat pe Sfinții Părinți din primele veacuri, deosebi pe Sf. Clement Alexandrinul, care spunea despre geți că au „gustul filozofiei” și compara jertfa mesagerului get trimis la Zalmoxis cu aceea a creștinului care meditează la moartea și învierea lui Hristos, dătătoare de viață, iar Sf. Grigorie de Nazians, într-un poem adresat lui Nemesius, exclamă: „Și getul Zalmoxis aruncînd săgeți prin mulțime, îndumnezeia pe fiecare credincios.”

*

Monumentele din piatră locală sau marmură de import, opaitele sau vasele de lut ars, precum și alte obiecte de metal, os sau sticlă pe care au fost scrise cele aproape 100 de inscripții paleocreștine descoperite pînă acum în Dobrogea (jumătate la Tomis), au fost împodobite cu simboluri creștine ca: porumbelul, peștele, frunza de palmier, monogramul lui Hristos, ancora s. a., dar mai ales crucea, de dimensiuni mici sau mai mari, săpată la începutul, la mijlocul sau la sfîrșitul textelor. Se cunoaște că apariția semnelor Sfintei Cruci pe monumentele creștine a început în a doua jumătate a secolului al IV-lea, cînd, așa cum mărturisesc cei mai de seamă istorici ai vremii, împăratul Constantin cel Mare (324—337) i-a apărut în chip supranatural, o cruce luminoasă pe cerul Ierusalimului în anul 351, cu textul: „În acest semn vei învinge.” S-a afirmat că răspîndirea acestui semn se datorește dezvoltării deosebite pe care o ia cultul său, mai ales, după descoperirea în acest oraș, în timpul aceluiași împărat, a crucii pe care a fost răstignit Mîntuitorul. Succesul pe care l-a avut Constantin cel Mare la Dunărea de Jos împotriva goților, învingîndu-i, a întărit credința în

rîndul creștinilor că prin cruce se capătă biruința.

Conținutul inscripțiilor este variat, prezentînd invocații către Dumnezeu și Maica Domnului, rugăciuni scurte, texte biblice și liturgice, expresii și denumiri creștine, formule specifice pentru pietrele de mormînt, consemnarea unor lucrări făcute ș. a.

Fiind mereu amenințați de pericolul din afară, locuitorii acestei provincii își însotesc eforturile depuse pentru apărarea gliei cu nădejdea în Sfînta Cruce, simbolul victoriei creștine, pentru că pe Cruce s-a înălțat Hristos spre mîrire, aducînd prin ea nădejdea mîntuirii noastre. „El a purtat păcatele noastre în trupul Său, pe lemn, pentru ca noi, murînd față de păcate, să viem dreptății” (I Petru 2, 24). De aceea pentru strămoșii noștri, ca pentru întreaga lume creștină, ea a devenit „semnul Fiului Omului” (Matei 24, 30), semn sub care sintem ocrotiți, sub care ne mîntuim și sub care vom fi judecați. De aceea acest semn creștin a fost săpat nu numai pe monumente religioase, ci chiar și pe ziduri, clădiri sau obiecte laice.

Astfel, pe un bloc dreptunghiular de calcar, care a făcut parte din zidul de incintă al cetății Tomis, este săpată o cruce urmată de inscripția greacă: „Doamne Dumnezeu ajută cetății reinnoită, Amin.” Aici este o invocare a lui Dumnezeu pentru a păzi orașul de primejdii sau atacuri barbare, refăcut probabil la sfîrșitul secolului al V-lea—începutul secolului al VI-lea, sub împărații Anastasie I (491—518) sau Justinian (527—565), care au rezidit multe cetăți în Scythia Minor. Sensul cuvîntului din inscripția de mai sus se referă la adevărul exprimat de psalmist care zice: „De n-ar păzi Domnul cetatea, în zadar ar priveghea cei ce o păzesc” (Ps. 126, 1). În același zid de incintă, pe „turnul măcelarilor” s-a descoperit o inscripție în limba greacă, precedată de o cruce, din secolul al VI-lea, ce poate fi văzută și acum la fața locului, cu următorul conținut în traducere românească: „Lucrarea (porțiunea făcută) de corporația măcelarilor (în lungime de) 24 picioare.” Pe baza unor monede de bronz cu efigia lui Justinian cînd era în al XXI-lea an de domnie (548), care s-a

descoperit în zid, se crede că refacerea acestui turn s-a executat cu cheltuiala breslei măcelarilor tomitani din vremea sa.

Pe un bloc de calcar de calitate inferioară din secolul al IV-lea, găsit în Constanța, se mai păstrează următoarea inscripție grecească: „Doamne ajută altarului creștinilor.” Textul inscripției arată că acest bloc a putut servi la un altar creștin, probabil la una din bazilicile acestui oraș.

Cunoscînd că Sfînta Cruce reprezintă certitudinea mîntuirii noastre în Iisus Hristos și ne înțărăște credința și nădejdea învierii noastre după cuvintele Sf. Apostol Pavel care zice: „Hristos a înviat din morți, fiind începătură a învierii celor adormiți; că de vreme ce printr-un om a venit moartea, tot printr-un om și învierea morților, căci, precum în Adam toți mor, așa și în Hristos toți vor învia” (I Cor. 15, 20—22), creștinii din primele veacuri comandau diferite obiecte pe care se înfățișau subiecte religioase printre care și răstignirea, iar pentru crucile sau plăcile de morminte, texte cu tema crucii, a morții și a învierii, ultima fiind întîlnită mai des în inscripții. Astfel, pe gema descoperită în Constanța, la sfîrșitul secolului trecut, ajunsă apoi la British Museum din Londra, care datează din secolul IV, este reprezentată scena Răstignirii Domnului.

Pe un bloc de marmură găsit într-un cîmîtur nu departe de Adamclisi, care se află acum la Muzeul de istorie al Republicii Socialiste România, specialiștii au descifrat inscripția greacă repetată în latină cu următorul conținut: „Crucea morții și a învierii.” Acest monument datat în secolele V—VI, probabil, a fost pus la vreun mormînt cu nădejdea învierii.

La Muzeul de istorie națională și arheologie din Constanța se găsește un braț de cruce din marmură din secolul al VI-lea, descoperit la Callatis (Mangalia) după anul 1944, care păstrează pe el o inscripție pe ambele fețe. Pe o față are inscripția latină: „In moarte stă învierea”, iar pe cealaltă în greacă: „Lumină”, „Viață”.

EPIFANIE TOMITANUL

Episcop-vicar

(Continuare în pag. a 7-a)

De la moarte la viață

(Continuare din pag. a 3-a)

față cum a fost în mijlocul ucenicilor la Cina cea de Taină și îndată după înviere. Este prezent în timpul slujbelor săvîrșite în cinstea învierii Lui. În felul acesta fiii Bisericii simt că împreună cu El formează comunitatea cea mare a Bisericii dreptmăritoare, întemeiată de El ca Fiul al lui Dumnezeu și însuflețită de puterea Sfîntului Duh.

Prin Iisus Hristos creștinii primesc o viață nouă, morală, reală (II Cor. 5, 17), pentru că El este capul, iar ei mădulelele. El este

via, ei mlădițele (Ioan 15, 5). Spre această înălțare a stării celei noi duce Învierea Sa, care identitatea de fii ai lui Dumnezeu (II Cor. 1, 22), de a rămîne în El și El în creatura Sa (Ioan 15, 4). Sensul profund al vieții creștine este inseparabil de cel al lui Hristos. În aceasta constă lucrarea sfînteniei de a fi uniți în viața Lui, la suferințele Lui și, prin înviere, la slava Sa (Rom. 8, 17).

Biruința Mîntuitorului asupra morții este istorisită în toate Sfintele Evanghelii. Ea a prilejuit și

tematica primelor cuvîntări apostolice, prin care s-a răspîndit în lume taina pascală din care izvorăște evenimentul eshatologic. Învierea lui Hristos a determinat și doctrina dumnezeiască în rostul vieții viitoare a neamului omenesc. Prin slujire și fapte, creștinii realizează prima fază a vieții lui, la viața lui Iisus Hristos, urmînd ca momentul plenitudinii să se realizeze în vremea ultimă a vieții, cînd i se oferă învierea de Cel care a biruit moartea prin învierea Sa.

liștii Marcu și Luca (Marcu 8, 31; 9, 31; Luca 9, 22).

În ceea ce privește fericirea evreilor de a se bucura de prezența lui Dumnezeu în templul din Ierusalim, numit pe bună dreptate casa lui Dumnezeu, locuința lui Dumnezeu, noi creștinii, am moștenit acest favor, acest privilegiu, în chip mărit, în mod sporit, în măsura în care Legea lui Hristos este mai presus, peste orice inchipuire, este superioară Legii lui Moise.

În toate Euharistiile de pe globul pămîntesc Hristos cel înviat, cel înălțat, cel preamărit este prezent cu trupul, cu sufletul și cu dumnezeirea Lui, Hristos întreg, om adevărat și Dumnezeu adevărat. Hristos este prezent aievea în jertfa Sa de pe altar. Este prezent în lucrarea Sfintelor Taine distribuite de Biserica Sa călăuzită de Sf. Duh. Nu este o figură de vorbire, nu este o hiperbolă promisiunea Lui jămurită: „Și iată că Eu sînt cu voi în toate zilele, pînă la sfîrșitul vecului. Amin.”

Dărîmați Templul acesta...

(Continuare din pag. 1)

rită, era sălășluită, firea dumnezeiască a Fiului lui Dumnezeu. Așa se explică răspunsul profetic: „Dărîmați acest templu și Eu în trei zile îl voi ridica” (Ioan 2, 19). De ce să nu admitem presupunerea că vrînd să fie deslușit și să fie înțelese de către ei, Iisus a arătat cu degetul spre trupul său atunci cînd a profetit: voi veți dărîma acest templu al meu, acest trup al meu, voi mă veți omorî dar vă anunț mai dinainte, că a treia zi voi învia.

„Deci cînd s-a sculat din morți, ucenicii Lui și-au adus aminte că aceasta o spusese și au crezut Scripturii și cuvîntului pe care îl spusese Iisus” (Ioan 2, 22).

Profeția lui Hristos despre învierea Sa cea de a treia zi, făcută cu prilejul curățirii templu-

lui, nu este singura profeție de acest fel. Să ne amintim în primul rînd de ceea ce găsim scris la evanghelistul Matei, unde Iisus a spus despre sine: „După cum prorocul Iona a stat trei zile și trei nopți în pînțelele chitului (a balenei), tot așa și Fiul Omului va sta trei zile și trei nopți în inima pămîntului” (Matei 12, 40).

La același evanghelist, puțin mai departe, putem să citim, cu mare emoție, următoarea profeție deslușită: „De atunci înainte Iisus începu a le destăinui ucenicilor Săi că El trebuie să meargă la Ierusalim și să pătîmească multe de la bătrîni, de la arhierii și de la cărturari și să fie ucis și a treia zi să învieze” (Matei 16, 21). Sub această formă clară găsim această profeție și la Evanghe-

Adevărat a înviat!

Ecuatie pascală

Corintul, la începutul erei noastre, era o cetate (polis) înfloritoare și degustătoare. „Lumina întregii Grecii” („totius Graeciae lumen”), — așa flata Cicero amomul propriu al localnicilor. „Oraș situat între două mări” (bimaris Corinthus), — adăuga admirativ Horațiu. „Să-ți petreci viața ca la Corint”, — era idealul îmbuibatilor și decăzuților.

Distruș până în temelii de consulul L. Mummius (146 î.H.), o sută de ani mai târziu a fost restaurat de Caius Julius Caesar. Împăratul Octavianus Augustus l-a ridicat la rangul de capitală a provinciei romane Ahaia. În secolul întâi al erei noastre era cel mai prosper oraș al Greciei. Prosperitatea și-o datora așezării sale favorabile între două mări: prin portul Lechaion absorbea belșugul bazinului apusean al Mării Mediterane, iar portul Chenhrea (Rom. 16, 1) îi era fereastră deschisă spre Răsărit.

Corupția care domnea la Corint era la nivelul prosperității sale economice. Templul destrăbălatei zeițe Afrodita Pandemos, căreia îi slujeau o mie de ierodule, a ridicat viciul la dimensiuni de „rit” pseudoreligios, gloriificându-l. Dintr-o populație de circa șase sute mii locuitori, mai mult de jumătate erau sclavi lipșiți cu desăvârșire de orice mijloace de producție și de drepturi politice. În această sodomă smălțuită se putea lucra pentru Domnul, cu atât mai virtuos cu cât religiile politeiste (păgine) și sistemele filozofice ale vremii își instalaseră aici adeptii și suportorii.

Localnicii erau în covârșitoare măsură greci de neam, precum și coloniști romani. Corintul numără însă și destui evrei, unii din ei fiind veniți din Roma, de unde i-a alungat un drastic edict al împăratului Claudiu (anul 49). Aceste feluri de oameni au furnizat aluatul din care avea să se plămădească comunitatea creștină corinteană.

Semănătura cuvintului Evangeliei a fost îngropată sub glia primelor convertiri la Hristos în anul 51/52. Semănătorul a fost Sf. Apostol Pavel. Dumnezeu a făcut-o să crească și să rodească. Un an și jumătate a ostentat ea la Corint pentru consolidarea tinerei biserici creștine.

N-a conținut a se îngriji de bunul ei mers nici după aceea. Însemnătatea bisericii corintene în ansamblul Creștinătății secolului apostolic pretindea un spor de permanentă grijă părintească. I l-a acordat, cu mărinimie: prin vizite la fața locului (când se putea) și prin scrisori (când prezența sa pe alte șantiere misionare îl obliga ca rămânând pe loc, să curme stările critice cu condeiul). Biserica din Corint — caz fără egal în istoria Creștinismului apostolic — a avut parte de cel puțin trei vizite ale Sf. Apostol Pavel, în sinul ei, și (în mod cert) de trei epistole ale cititorului ei. (De existența unei epistole către Corinteni, pierdută, știm din I Cor. păstrată, cap. 5, v. 9). Toate epistolele se remarcă prin stufoase repertorii de probleme și prin aciditatea acestora. Comunitatea corinteană se remarcă prin preocupări religioase-morale pe cât de variate pe atât de intense. Era cea mai dificilă de păstrat dintre bisericile pauline ale secolului apostolic. Cită vreme criza eshatologă tesaloniceană se stingea cu desăvârșire după două intervenții apostolice lipsite de orice intenție de reprimare a rătăciților, iar incursiunea iudaizantă din bisericile Galatiei se zdrobea de colțuroasa baricadă a unei epistole necruțătoare, Corintul încreștinat ridica mereu probleme și înainte de-a fi așteptat soluționarea lor stîrnește altele. Stările pricinuitoare de agitație launtrică luau proporții de reacții în lant, încît veghea apostolească trebuia să fie permanentă și foarte atentă.

Elemente de nădejde din sinul comunității, pe care Sf. Pavel se putea buzi, întrețineau cu pilduitor devotament această stare de veghe. Mulțumită lor, Apostolul afla ce trebuia să știe la vreme ca să poată interveni în chip

eficace spre a neutraliza ceea ce dăuna Bisericii și a preveni ce nu mai trebuia să se repete.

...Iar la Corint apăreau destule stări de lucruri care trebuiau curmate sau prevenite. Un exemplu — cel mai concludent — îl oferă geneza Ep. I Cor. (canonică, adică păstrată).

Un fruntaș — desigur: preot — al comunității creștine corintene, pe nume Hloe, cîndva pe la anul 56, și-a trimis oamenii de încredere, în delegație, peste mare, la Efes. Delegații aveau însărcinarea să raporteze Sf. Apostol Pavel despre stările de lucruri de la ei; unele, mai puține, îmbucurătoare; altele, pricinuitoare de îngrijorare justificată. Nu se putea duce la ei pentru „dezlegările” dorite. Nu-l lăsuă grelele probleme ale șantierului misionar de la Efes; așa că s-a apucat să le scrie ce le-ar fi împărțit dacă o putea face prin viu grai. Și le-a scris: primele 6 capitole ale Ep. I Cor. păstrată.

Cînd era pe gata, din „furnalul” problematic de la Corint a picat la Efes altă delegație. Cunoaștem compoziția ei: Stefanos, Fortunatus și Ahaicus (I Cor. 16, 17). Solia aducea o listă de probleme religioase-morale pentru care unii creștini corinteni solicitau soluții de competență apostolică. Una din ele — ultima (I Cor. 15, 1 urm.) — se referea la realitatea Învierii Domnului. A înviat într-adevăr Iisus? Biruința Lui asupra morții este ea cu adevărat eveniment istoric?

Problema — pentru cei ce încă o mai rețin înfășurată în rețeaua semnelor de întrebare (— nu era vorba, în cazul de la Corint, de tăgadă brutală, nici de posibilă alunecare în atitudinile dușmănoase anticreștinești) — comporta neapărată oprire asupra ei, examinare atentă care să ducă la soluționare convenabilă.

Înscrierea acestei probleme în repertoriul prezentat de cei trei delegați corinteni l-a surprins pe apostolescul destinat, dar nu l-a iritat. La Corint, în forfota aceluia „polis” prosper și pervers, orice precauțiune putea răsări de unde — și cînd — nu te așteptai. Toate religiile contemporane „plinirii vremii” (monoteistă mozaică și politeiste-păgine) și toate curentele filozofice (de la înțeleptul stoic și pînă la cînicul epicureu) erau masiv reprezentate la Corint. Majoritatea lor întrețineau o atmosferă de scepticism dizolvant, care sporea confuzia spirituală a vremii, deteriorînd bunele moravuri și înăspriind legăturile firești dintre oameni. Credința în realitatea Învierii Domnului — premisă a Învierii noastre — era de așteptat să se resimtă de pe urma acestor atmosfere viciate. Oamenii — onești și bucurători ca au pe cine consulta — s-au adresat Apostolului — cititor al bisericii lor. Cheltuielile de drum la Efes — dus și întors — n-aveau motive să-i îngrijoreze: finanțarea bucurărilor a unor astfel de preocupări superioare îi cîntea pe credincioșii corinteni.

Destinatul a luat act și a dat răspuns. Răspuns apostolesc, complet, temeinic justificat, cu priință și crederii și afectelor inimii, un

răspuns științific și religios totodată. Așa s-a plămădit tulburătorul capitol 15 al Ep. I Cor. (păstrată).

Demonstrația e a unei minți cu scilipiri de geniu, căreia inspirația divină i-a desferecat porți de acces la uimitoarele sușuri celeste. (De recitat experiența relatată pro domo în II Cor. 12, 1 urm.). Să ne-o reîmprospătăm, — acum, dar nu numai acum!...

Da, Hristos a înviat. A înviat cu adevărat. Învierea Lui e act, nu amăgire, — și, de aceea, eveniment istoric, e fapt istoric. Nu e necesară cine știe ce căznică desfășurare de probe în această privință. Ajunge una singură: A fost văzut înviat așa cum a fost văzut realmente decedat.

„Văzătorii” Domnului înviat satisfac cota — doi sau trei — de mărturii valabile pentru confirmarea unui adevăr sau infirmarea unui neadevăr — pe care o cere (și impune) implacabilul principiu juridic înveșnicit în slova cărții biblice a Deuteronomului (19, 15).

O satisfac și o depășesc, căci în demonstrația sa din I Cor. 15 1 urm. Sf. Pavel aliniaza la start și mărturii singulare, și plurale.

La mărturiile de grup, invoacă una zguduitoare. Prin forța ei demonstrativă, această mărturie e un unicat: *Iisus a fost văzut înviat*, între alții, *deodată, de peste cinci sute de irăți creștini*. Realitatea Învierii Lui e constatată pe cale de experiență a simțurilor. Proba empirică — dincolo de forța demonstrativă pe care o are prin ea însăși de fiecare dată — de astă dată ia proporții covârșitoare: grupul „văzătorilor” Înviatului din morți e enorm și valabilitatea mărturiei lui doveditoare e colosală: la anul 56, cînd Apostolul scrie Ep. I Cor., cu toate că trecuse un pătrar de secol de la Înviere, cu martorii de grup ai Învierii se mai putea sta de vorbă, deoarece mai mult de jumătate din ei se aflau încă în viață. Consultarea lor, la ei acasă, în Țara Sfîntă, era posibilă. O delegație corinteană putea fi trimisă la fața locului. Traficul naval între porturile din bazinul răsăritean era intens și, de aceea, avantajos financiarmente. Iată, acum, situația, matematic exprimată:

Anul 33: are loc Învierea. Iisus e văzut înviat, deodată, de 500+x martori

Anul 56: cînd se scrie I Cor., din ei se mai află în viață

$500+x \dots +y$

2
De-o parte: peste 500 martori îl văd pe Domnul înviat.

Un pătrar de secol mai târziu, mai mult de jumătate din ei pot adevări oricui: Da, — a înviat cu adevărat!

Scepticii din Corint se puteau încredința de acest adevăr pe cale empirică, de experiență a simțurilor.

*
Și noi avem pe cine consulta: Biserica. Dacă e necesar, firește. Stilpii de boltă ai Învierii sînt tot atât de tari ca și istoricitatea Întrupării.

Preot prof. Dr. Grigorie Marcu

„Pace vouă“! (Ioan 20,19)

Cu ajutorul bunului și marelui Ziditor a toate, primăvara s-a așternut din nou pe părinteștile noastre plaiuri, cu toată bogăția ei de bucurii și frumuseți. Sub razele binefăcătoare ale primăverii, toată țara înfloreste, cum spunea niște versuri din copilărie, luncile, livezile, dealurile și crîngurile se îmbracă toate ca într-o haină de sărbătoare, așa cum mamele noastre ne îmbrăcau în Vineria Mare cînd ne duceau la biserică pentru a ne spovedi și împărtași.

Acum, în aceste zile de primăvară dulce, simfonia muncii sună parcă mai vibrant, mai puternic, căci acum mai ales „iese omul la muncă sa și la lucrarea sa pînă seara”, cum atît de potrivit spune Psalmistul. Dacă străbătem drumurile Patriei la acest sfîrșit de aprilie și început de mai simțim mai reale spusese poetului de altă dată: „Sfîntă muncă de la țară / Izvor sacru de rodire / Ce legi omul cu pămîntul / într-o dulce înfrățire”.

Acum mai ales cînd vedem cum firea întregă se reînnoiește într-un mod atît de imaculat, cînd vedem neodihna albinelor și furnicelor, cînd vedem setea de rodire a pomilor înfloriți, simțim și noi o pornire mai vădită spre ceea ce este frumos, spre lumină, spre bine, spre comuniune sufletească între noi, spre luare creatoare.

Într-un asemenea context ura, vrajba, dorința oarbă de stăpînire, de asuprire care duc la războaie nu-și mai au loc, ca unele care într-adevăr, de la cel rău vin.

Poate că a fost voia Părintelui nostru cersesc ca Învierea Fiului

Său întrupat, Domnul nostru Iisus Hristos, sa aiaa loc tocmai primăvara, cînd, gîndind la cele de mai sus, înțelegem parcă mai bine cuvintele Mîntuitorului, primele rostite Apostolilor Săi după Înviere: „Pace vouă!” (Ioan 20, 19). Ținînd cont de starea sufletească în care se aflau, înfricoșăți de urmărirea celor ce răstigniseră pe Învățătorul lor, dezamăgiți cumva în speranțele legate de Cel ce l-au văzut că vindecă bolnavii numai cu cuvîntul, că învie pe cei morți, că face valurile să se liniștească, că le vorbește cum nu vorbise altcineva pînă atunci, cuvintele Mîntuitorului adresate Apostolilor aveau desigur un înțeles imediat, ca și cînd le-ar fi spus: liniștiți-vă, nu vă temeți, veniți-vă în fire, eu sînt, am înviat, așa cum v-am prevenit de atîtea ori, că voi fi dat morții dar a treia zi voi învia.

Știind noi că El a venit în lume ca lumea „viață să aibă și încă din belșug”, că întreaga Sa lucrare săvîrșită în trup omnesc este o chemare continuă la înfrățire, la dragoste între oameni și popoare, la dreptate, la blîndețe și sprijinire reciprocă între fiii Pămîntului, putem spune totodată că lumina Învierii Mîntuitorului nostru Iisus Hristos cuprinde în razele Sale ce se prelungește peste veacuri, peste milenii și mesajul sfînt al păcii pe pămînt.

Așa după cum la Nașterea Sa după trup corul îngeresc vestea lumii dorirea Cerului de pace pe pămînt, ca „Domn al păcii” (Isaia

Arhid. Gh. Papuc

(Continuare în pag. a 8-a)

Lumina Învierii

(Continuare din pag. 1)

găsim lămurirea de care avem trebuință deschizînd încă o dată Cartea Sfîntă. Astfel vom găsi aici scris: „Roada luminii stă în orice bună-tate, în neprihănire și în adevăr” (Efes. 5, 8). Și iarăși alt loc: „Noaptea aproape a trecut, se apropie ziua. Să ne dezbrăcăm dar de faptele întunericii și să ne îmbrăcăm cu armele luminii. Să umblăm cuviincios, ca la lumina zilei, nu în ospețe și în beții, nu în desfrînări și fapte de rușine, nu în certuri și în pizmă” (Rom. 13, 12—13).

De aceea povățuindu-l oarecînd pe Nicodim, Mîntuitorul Hristos spunea: „Oricine făptuiește cele rele urăște lumina și nu vine la lumină, pentru ca faptele lui să nu fie dovedite rele. Cine însă lucrează adevărul vine la lumină, ca să se arate faptele lui, că sînt săvîrșite în Dumnezeu” (Ioan 3, 20—21). Și de aici îndemnul: „... Umblăți pînă cînd aveți lumină ca să nu vă apuce întunericul. Căci cel ce umblă în întuneric nu știe încotro merge” (Ioan 12, 35).

Lumina aceasta a împărțit-o Dumnezeu pururea, dar strălucirea ei s-a revărsat cu mai mult belșug decît oricînd prin învierea Fiului Său din morți. Orice martor al Învierii, este și trebuie să rămînă neîncetat purtător al luminii lui Hristos, „nu punînd-o sub obroc”, ci „așezînd-o în sfesnic” (Luca 11, 33 și Marcu 4, 21). Și cum poate un creștin într-altfel împlini această îndatorire decît prin faptele vrednice

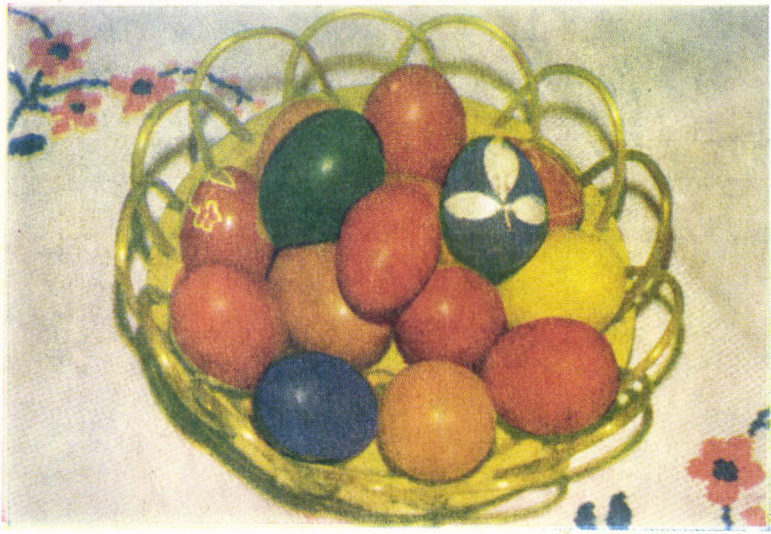
de cinste? Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor — poruncește Mîntuitorul — ca văzînd ei faptele voastre cele bune, să preamărească pe Tatăl vostru care este în ceruri” (Matei 5, 16). Aceasta este „lumina care luminează întunericul și întunericul n-o poate birui” (Ioan 1, 5).

Și pentru că lumina își împlineste rosturile numai în măsura în care luminează pe altcineva, decurge de aici menirea noastră în mijlocul semenilor printre care trăim. „Dacă umblăm întru lumină, zice Apostolul, atunci avem împărtașire unul cu altul” (I Ioan 1, 7). Sîntem datorii, prin urmare, să ne comportăm în așa fel încît să „nu luăm de loc parte la lucrările neroditoare ale întunericului” (Efes. 5, 11), săvîrșind totdeauna și pretutindeni numai binele.

„Lumina strălucește deja ... în inima și în duhul nostru. Ea ne luminează, această lumină fără asfințit, fără schimbare, de nimic atînsă și niciodată întunecată; ea grăiește, lucrează, viază și însuflețește, ea preface în lumină pe aceia care îi luminează ... Cei care n-au primit-o ... sînt încă robi ... sînt în întuneric și umblă în negură ... Robii păcatului urăsc lumina, temîndu-se că ea va da în vileag faptele lor ascunse ...” Așa glăsuiește un Sfînt Părinte (Sf. Simeon Noul Teolog, Omilia 79, 2) și adevărul sălășluiește în cuvintele sale.

Noi nu mai sîntem robi ci liberi întru Domnul, liberi de răutate și de uneltirile ei. „Apropiîndu-ne de lumină, sufletul nostru a devenit el însuși lumină” (Sf. Grigorie al Nisei, Omilia la Cîntarea Cîntărilor, Migne, P. G., 44, 869 A). Așa să ne și comportăm, alungînd de la noi orice întunecime.

Legendele ouălor roșii

Cultura spirituală a poporului nostru este extrem de bogată și în ceea ce privește tradiția ouălor roșii de Sf. Paști. Simpla constatare a faptului și încadrarea automată a fiecărei generații în practica obiceiului erau departe de a mulțumi spiritul popular atât de iscoditor. Ca în întreg ansamblul vieții, și acest obicei cerea o explicație, o justificare, cerea un răspuns asupra originii lui. Răspunsul a îmbrăcat haina legendelor, care au fost multe între români; fiecare cu o serie de variante de la zonă la zonă. Ele ar putea fi concentrate în trei categorii: cele din timpul vieții Mîntuitorului, cele de după răstignirea, îngroparea și învierea Sa și cele în legătură cu Maica Domnului.

Din prima categorie sînt demne de remarcat două tipuri, fiecare cu cîteva variante. Unul dintre ele plează desăfurarea evenimentelor la templu și în preajma lui. Iisus desvăluia în acest templu cuvîntul lui Dumnezeu unei mulțimi care nu se mai sătura să-l asculte. În acest timp cîteva cărturari și farisei șusoteau într-un colț. Iisus s-a întors spre ei și în cuvinte aspre le-a condamnat ipocrizia și fățarnicia. Furioși, aceștia s-au înțeles să-L prindă chiar atunci. Dar Mîntuitorul le-a intuit gîndurile și pentru că nu sosise încă timpul patimilor Sale, a părăsit templul în grabă. Cărturarii și fariseii L-au urmat, dar pentru că nu-L mai puteau prinde, au început să arunce cu pietre. Atunci Iisus s-a oprit, a făcut un semn și toate pietrele s-au transformat în ouă roșii. Văzînd minunea, urmăritorii s-au înfricoșat și au început ei să fugă în toate părțile. Iar Iisus și Apostolii Săi și-au continuat liniștit drumul.

Al doilea tip e în legătură cu drumul Mîntuitorului sub povara crucii spre Golgota. Variantele acestei legende nu țin seama de faptul că Simon Cirineanul se întorcea de la țarina lui și că a fost silit să ducă crucea (Matei 27, 32; Marcu 15, 21; Luca 23, 26), ci includ o versiune proprie: că el se ducea să-și lucreze pămîntul, dar

văzînd scena, i s-a făcut milă de Iisus și l-a luat crucea, purtînd-o pînă la locul răstignirii din proprie inițiativă. S-a dus apoi la țarina lui și după ce a lucrat cîteva ore s-a așezat să mînce. Avea în traistă ouă fierte de piine. Cînd a desfăcut-o însă, ouăle erau roșii și piinea se transformase în pască.

Legende din a doua categorie se pot grupa în două tipuri, de asemenea cu diferite variante; de după răstignire și din timpul pazei mormîntului. În primul tip se imaginează o plauzibilă masă comună a fariseilor și cărturarilor, mulțumiți că Indreptătorul unei legi care le asigura lor supremația și exploatarea poporului, era lichidat, răstignit pe cruce. În timpul mesei unul dintre ei și-a adus aminte că Iisus anticipase prinderea, judecarea, răstignirea și moartea Lui, dar că adăugase că a treia zi va învia. Cel din capul mesei i-a răspuns rîzînd: „Va învia cînd ouăle astea albe s-or face roșii.” Nici n-a terminat de vorbit și toate ouăle s-au înroșit. Eroii celui de-al doilea tip sînt paznicii mormîntului. Fiind avertizați că apostolii ar putea încerca să fure trupul Mîntuitorului, în afară de arme ei au adunat o grămadă de pietre ca să aibă cu ce arunca în cei ce s-ar apropia. Nu le-au putut utiliza însă decît în noaptea Învierii. Văzînd lumina în care se apropia îngerul Domnului înveșmîntat în alb, au pus mîinile pe pietre ca să-l alunge. Dar, minune! Pietrele deveniseră ouă roșii, iar ei au împietrit și așa au rămas pentru todeauna acolo.

În sfîrșit, a treia categorie de legende sînt în legătură cu Maica Domnului. După nașterea lui Iisus, aflînd că se urmărește uciderea pruncului, a căutat să-L salveze fugînd. A fost urmărită, aruncîndu-se asupra ei cu pietre. Dar toate s-au transformat în ouă roșii. Urmăritorii și-au simțit picioarele tăiate de frică și au renunțat. Într-o variantă se spune că a fost izgonită cu pietre, rezultatul fiind același, iar în alta că Maica Durerii dăruia ouă de sufletul Fi-

lui său, toate înroșindu-se în mîinile primitorilor.

Foarte larg răspîdită între români este o povestire lipsită de elementele miraculoase ale legendelor. În ziua crucificării Fiului său Maica Domnului ar fi luat un coș cu ouă și ar fi urcat pe Golgota. Ajungînd sub cruce ar fi încercat să le dăruiască oștenilor, rugîndu-i să nu-i mai chinuie Fiul. În loc să li se facă milă, aceștia au continuat să-l batjocorească. L-au împuns cu sulița și l-au dat să bea oțet. Preacurata a înghenunchiat lîngă cruce, și-a lăsat capul în palme și a început să plîngă. Cînd a ridicat capul Fiul ei murise, dar a văzut că ouăle din coș se înroșiseră de singele scurs din trupul Lui. Le-a împărțit atunci apostolilor și ucenicilor ca să poarte fiecare cîteva picături din singele nevinovat al Învățătorului lor. Aceștia au hotărît apoi ca în amintirea sfîntului singe de pe ouă, an de an, cît va fi lumea, creștinii să înroșească altele cu prilejul Sf. Paști.

Așa considera poporul român că s-a născut obiceiul ouălor roșii. Una sau alta, legendele acestei mulțime curiozitate etiologică a obștilor românești de altădată. Dincolo însă de acest aspect, legende ouălor roșii rămîn o admirabilă dovadă a forței imaginative românești, care știu să îmbrace adînc sa religiozitate în hainele împărătești ale poeziei, transfigurîndu-și naivitatea în farmec.

C. L. Dragu

Hristos a înviat!...

*Prin sîntă jertla Sa măreață
Un alt izvor ne-a dăruit
Izvor de veșnică viață
În clipa cînd s-a răstignit.*

*Indurerată raza Lunii
Retrăgîndu-se cucernic
Lumină din lumina lumii
Răsărea din întuneric*

*A treia zi, peste natură,
În splendoarea bunătății
Curată radia căldură,
Raza soarelui dreptății.*

*Venea plînd pe lăcrămioare
În triluri de privighetori
Păstorul turmei de mioare
Încununat cu mii de flori.*

*În nesfîrșite căi astrale
Toți sorii de pe firmament
I se plecau pios în cale
Cutremurați de-acest moment.*

*Iar eu, cuprins de îndoială
Un iir de praț neputincios
Tîrziu m-apropii cu sfială
Ca Toma cel necredincios.*

*Prin sîntă jertla Ta măreață
De mine Te-ai apropiat
Izvor de veșnică viață
Adevărat ai înviat.*

I. Georgescu

În fața Învierii Domnului

Situăm aceste considerații, ca timp și psihologie a credinței, în imediata vecinătate a învierii lui Hristos-Dumnezeu, — dorind să însemnăm pe scurt în ele comportamentul femeilor mironosițe și al sfinților apostoli în fața învierii; precum și ceea ce rezultă pentru noi din comportamentul lor.

Cu *frică* și cu *bucurie mare* (Matei 28, 8), cu *frică* și cu *uimire* (Marcu 16, 8), așa s-au întors femeile purtătoare de mir de la mormîntul Domnului.

S-au dus dis-de-dimineață, osîrduitoare să împlinească datina morții pentru Învățătorul mort, să-l jlească pe Domnul, și iată acolo le aștepta darul cel mare al lui Dumnezeu pentru lume, faptul cu totul nou și atotînnoitor al învierii lui Hristos-Dumnezeu.

S-au dus îngrijorate pentru piatra cea „mare foarte” de pe ușa mormîntului, dar piatra — simbol al apăsării imense a morții și al negației ei — fusese dată la o parte, făptura fiind eliberată și vindecată de apăsarea și amărăciunea morții.

S-au dus cu teamă de ostașii păzitori pe care-i presupuneau acolo încă (și care de fapt, după programul răstignitorilor și al lui Pilat ar fi trebuit să mai fie acolo), dar în loc de ostași i-au întîlnit pe ingerii vestirii: „Nu vă temeți!” — „Pe Iisus cel răstignit îl căutați. Nu este aici, căci S-a sculat precum a zis. Veniți de vedeți locul unde fusese pus Domnul. Și degrabă mergînd, spuneți ucenicilor Lui că S-a sculat din morți” (Matei 28, 5—7).

Și în sîrbătoarea întoarcerii, într-un devotament și credință lor, le-a întîmpinat Însuși Domnul și le-a zis: „Bucurați-vă!” Iar ele, „apropiindu-se, au cuprins picioarele Lui și i s-au închinat” (Matei 28, 9).

Astfel — pentru ele întii — apăsarea morții și plînsul cel de demult s-au făcut înnoire a ființei în adînc și imn de biruire a morții, căci Hristos a înviat și toate s-au umplut într-un El de lumină.

Esențializînd, reținem că, în ceea ce privește pe sfințele femei, ceea ce le-a oferit dimineața învierii, — adică: piatra răsturnată, îngerii, mormîntul gol, Hristosul slavei —, le-a situat într-o credință mai presus de îndoială. Fiindcă ceea ce am numi sentimentul probei, logica sau dovada concretă a unui fapt de dimensiunea și semnificația învierii lui Hristos-Dumnezeu erau deplin satisfăcute în inimile lor.

Mai departe însă?

„Ele au vestit toate acestea celor unsprezece și tuturor celorlalți” (Luca 24, 9). Însă „cuvintele lor li s-au părut înaintea lor ca o poveste și nu le-au crezut” (Luca 24, 11); menționăm că termenul grecesc *lîros-poveste* e de fapt mult mai dur, direct și prin potențarea negativă a sensurilor lui întredoit însemnînd: neghibie, aiurare, minciună).

Doi dintre apostoli, Petru și Ioan, au plecat numaidecît la mormînt, — evident, să verifice spusele femeilor —, iar acolo au

văzut și ei mormîntul gol, giulgiurile, mahrama îngropării (Ioan 20, 3—7).

Între timp, Hristos-Domnul „S-a arătat în alt chip la doi dintre ei care mergeau la o țarină. Și aceia mergînd au vestit celorlalți, dar nici pe ei nu i-au crezut” (Marcu 16, 12—13).

Și doar apostolii — îndeosebi — și ucenicii au avut atîtea sfințe amintiri care i-ar fi putut ajuta să creadă vestea învierii! Căci oare n-a făcut El, Învățătorul, în fața lor atîtea minuni? Nu-L urmaseră oare pe El mereu mulțimile luminate și mîngiate de cuvîntul și de fapta Lui? N-a înviat El în fața lor pe fiul văduvei din Nain; pe fiica lui Iair; pe Lazăr cel mort de patru zile? Pentru ce atunci n-ar fi biruit și pentru Sine întunericul și puterea morții?

Ar fi avut, da, atîtea amintiri-suport, amintiri-comori, însă sufletul lor a fost atunci tulburat, copleșit, devastat de tot ceea ce au însemnat patima și moartea Învățătorului: prinderea Lui, palmele, biciuirea, scuipările, hlămida și trestia batjocurii, cununa de spini și răstignirea pe cruce între făcătorii de rele.

Și n-au crezut.

Căci odată ce Învățătorul, — Plîntorul comorilor —, a fost mort și îngropat, învierea Lui trebuia dovedită și crezută din ea însăși, nu sprijinită pe amintiri-comori, oricît de mari ar fi fost acele comori. Învierea Lui era pentru ei începutul total și reinvierea comorilor.

Sentimentul sau imperativul probei concrete a învierii, pe care ei o presimțeau atît de decisivă pentru toată viața lor și pentru lumea întreagă, își cerea deci dreptul în conștiința lor — și n-au crezut.

Vedem astfel că nu numai sufletul apostol Toma a avut cerința verificării, exprimată de el în știutele condiționări: „Dacă nu voi vedea în mîinile Lui semnul cuielor și dacă nu voi pune degetul meu în semnul cuielor și dacă nu voi pune mina mea în coasta Lui, nu voi crede” (Ioan 20, 25).

Fuga la mormînt a sfinților apostoli Petru și Ioan n-a fost oare expresia aceleiași cerințe de probă-verificare și speranță de întîlnire față către față a Celui înviat? În fond, psihologic, unica probă a învierii lui Hristos din morți era pentru ei Hristos însuși, Hristos înviat. De aceea, spre a crede, toți au vrut să-L vadă.

Dar faptul că în toți sfinții apostoli și ucenici porunca profundă a probei a funcționat atunci absolut normal are o însemnătate specială pentru noi

Pr. Ioan Turcu
(Continuare în pag. a 7-a)

Cuvînt la Sfințele Paști...

(Continuare din pag. a 4-a)

Lemnul acela trimetea în iad, iar lemnul acesta, al crucii, și pe cei plecați îi cheamă iarăși din iad; acela ascundea pe cel biruit ca pe un rob și gol, iar acesta îl arată tuturor pe învingător gol tîntuit în înălțime. Moartea cea dintii îi osîndea și pe cei de după Adam; iar moartea lui Hristos i-a înviat cu adevărat și pe cei dinainte de venirea lui Hristos. „Cine va grăi puterile Domnului, cine va iace auzite toate laudele lui” (Ps. 105, 2)? Din muritori am fost făcuți nemuritori, din cădere ne-am sculat, din înfrîngere am ajuns biruitori.

Acestea sînt isprăvile crucii, acestea sînt cea mai mare dovadă a învierii. Astăzi ingerii saltă și toate puterile cerești se bucură, bucurîndu-se împreună de mîntuirea neamului obștesc al oamenilor. Căci dacă pentru un păcătos, care se pocăiește, se face bucurie în cer și pe pămînt (Luca

15, 7, 10), cu cît e mai mare bucuria de mîntuirea lumii? Astăzi, liberînd firea omenească de tirania diavolului, a întors-o la noblețea de mai înainte. Cînd văd pirga mea că a biruit astfel moartea, nu mă mai tem, nu mai mă înfricoșez de război, nu mă uit la neputința mea, ci mă gîndesc la puterea nespūsă a celui care are să lupte împreună cu mine. Căci cel care a învins tirania morții și i-a luat toată puterea, pentru ce nu va lucra pentru cel de același neam, al cărui chip a primit să-l ia asupra-și, din pricina multei sale iubiri de oameni, și prin aceasta să dea luptă împotriva diavolului? Astăzi în toată lumea este bucurie și veselie duhovnicească. Astăzi și mulțimea îngerilor și ceata tuturor puterilor celor de sus se bucură din pricina mîntuirii oamenilor.

Gîndește-te așadar, iubite, cît este de mare bucuria încît și pu-

terile cele de sus prăznuiesc împreună cu noi. Căci se bucură împreună cu noi de bunătățile noastre. Deși al nostru este harul dat de Stăpînul, totuși se bucură și puterile cele de sus. Pentru aceasta nu se rușinează de a prăznuși împreună cu noi. Și pentru ce spun că îngerii, care sînt robi ca și noi, nu se rușinează să prăznuiască împreună cu noi, cînd Însuși Stăpînul lor și al nostru nu se rușinează să prăznuiască împreună cu noi. Dar pentru ce spun că nu se rușinează? Dorește chiar să prăznuiască împreună cu noi.

— De unde se vede aceasta?

— Ascultă că însuși o spune: „Foarte mult am dorit să mînc acest paște cu voi” (Luca 22, 15); iar dacă a dorit să mînce paștele, este evident că a dorit să și prăznuiască împreună cu ei. Așadar cînd nu vezi numai pe ingeri, ci pe Însuși Stăpînul îngerilor împreună cu noi prăznuind, care cuvînt de veselie îți mai lipsește? Nimeni așadar să nu fie azi mîhnit din pricina sărăciei, că este praznic duhovnicesc!

Bogatul să nu se îngîmfă din pricina bogăției; căci nici nu poate din banii săi să aducă ceva la acest praznic. Acum o singură masă este pusă înainte și bogatului și săracului; și robului și slobodului. Dacă ești bogat, n-ai nimic mai mult decît săracul; dacă ești sărac, nu vei avea nimic mai puțin decît bogatul; și nici nu se împuținează din pricina sărăciei cele ale ospătării duhovnicești, că harul este dumnezeiesc și nu face deosebire de persoane.

Să prăznuim așadar această sîrbătoare în care a înviat Domnul! A înviat și a înviat împreună cu El lumea. A înviat, rupînd legăturile morții; iar pe noi ne-a înviat deslegînd lanțurile păcatelor noastre.

Ai văzut isprăvile învierii? Ai văzut iubirea de oameni a Stăpînului? Ai văzut măreția purtării lui de grijă? Să nu fim așadar nerecunoscători față de un astfel de binefăcător și nici să ne lenevim prin faptul că a trecut postul; ci acum, mai mult decît în-

ainte, să avem mai mare grijă de suflet, ca nu cumva îngrășîndu-se trupul să ajungă sufletul mai neputincios; ca nu cumva îngrijindu-ne de rob să neglijăm stăpînul. Căci spune-mi, care este folosul dacă mîncîni peste trebuință și dacă depășești măsura? Acest lucru pingărește și corpul și micșorează și puterea sufletului. Să păzim deci măsura și trebuința, ca să îndeplinim și cu sufletul și cu trupul ceea ce se cuvine. Oare nu cumva vă opresc de a vă desfăta de hrană și de odihnă? Nu vă opresc, ci vă odimn ca să vă împliniți ceea ce vă este de trebuință, dar să tăiați multa desfățare ca nu cumva, depășind măsura să fie vătămăta sănătatea sufletului. În adevăr unul care depășește hotarele trebuinței nici de plăcere nu se bucură; iar aceasta o știu bine mai ales acei care au făcut această experiență; că li s-au născut de aici nenumărate feluri de boale și au suferit mare necaz. Dar nu mă îndoiesc că veți da ascultare îndemnurilor noastre, că știu ascultarea voastră.

Reprezentarea întregului norod românesc pe steagul revoluției de la 1821

Simbol al redeșteptării naționale și sociale

Lupta poporului nostru ridicat pentru dobândirea „dreptăților sale cele călitate” s-a desfășurat în 1821 sub steagul cel mare al Revoluției. Pe flamura de mătase albă se aflau imprimate în culori strălucitoare, cuprinzând și roșu, galben, albastru, simbolurile aceleia lupte mintuitoare, lupta pentru sfința cauză obștească, chemând la unitate, pentru dreptate!

„1821 Genarie” era dorit, așteptat, voit, ca ceas al mîntuirii Patriei, înscris pe stindardul Domnului Tudor din Vladimiri, parafind textul simbolic al unei invocații, rugă și deviză, scrisă și ea cu litere aurite pe acest stindard.

La începutul lunii ianuarie, pe lângă celelalte preparative cu grijă săvîrșite, erau întocmite o serie de documente interne și acte diplomatice, iar la 23 ianuarie Domnul Tudor rostea către popor Proclamația de la Tismana-Padeș sub fluturarea steagului Revoluției.

Flamura sub care căpetenia pandurilor adresa atunci răsuna-toarea chemare către „tot norodul românesc” s-a lucrat la Mănăstirea Antim din București de către iscusitul monah David, după indicațiile Domnului Tudor, sub directă purtare de grijă a celui care se știe că i-a fost „prim-sfetnic și ajutor”, Ilarion episcopul Argeșului; după cum confirmă o serie de mărturii din epocă, și-a adus contribuția și eminentul cărturar transilvan Gheorghe Lazăr, devotat sprijinitor al Revoluției de la 1821 și prietenul sincer al lui Tudor Vladimirescu și al episcopului Ilarion.

În viziunea fruntașilor Revoluției de la 1821 acest stindard avea să reprezinte, prin îmbinarea unor simboluri heraldice, „tot norodul românesc”, voința și hotărîrea lui de a-și cîștiga „dreptățile”, așa cum enunță și stihurile invocației-rugăciune.

O armonioasă simetrie se remarcă în ansamblul reprezentării emblematice de pe steag. Ea se constituie într-un amplu simbol național, adevărat document istoric al unei epoci — mărturie și argument — care se descifrează prin adaosul la o stemă de stat, cea a Țării Românești, a unor grăitoare elemente iconografice din domeniul heraldicii eclesiastice; o concepție și o expresie a simbolurilor cu mare grijă alese de episcopul Ilarion drept cele mai adecvate, deplin încuviințate de căpeteniile pandurilor. Este concepută și executată artistic astfel încît să înfățișeze complet realitatea de cuget și simțire a fraților „de un neam și de o lege” din toate provinciile românești, să exprime îndemnul convingător că prin luptă unită și numai ast-

fel cu puțință să se înfăptuiască aspirația seculară de libertate și dreptate, să se statornicească unitatea politică, cea de drept istoric milenar al tuturor românilor.

În ansamblul emblemei este plasată central, la bază, stema Țării Românești — corbul cruciat cu aripile în zbor, element simbolic aflat în tradiția heraldică a acestei provincii încă din secolul al XVI-lea, în vremea lui Mircea cel Bătrîn. Toate celelalte elemente sînt din simbolistica noastră religioasă. Deasupra este reprezentată Sfînta Treime: Dumnezeu-Tatăl și Dumnezeu-Fiul odihnind pe nouri cerului și Sfîntul Duh în chip de porumbel. Este simbolul fundamental pentru unitatea „norodului românesc” — ceea ce se confirmă prin textul invocației-rugă adresate Sfîntei Treimi. Dar „Troita” era și simbolul eclesiastic al Transilvaniei, cu o evoluție cunoscută: hramul Mitropoliei din Bălgrad (Alba Iulia), unde a ctitorit și s-a încoronat voievod al tuturor Românilor primul făuritor al unității noastre naționale, Mihai Viteazul; apoi vor avea drept hram Sfînta Treime și catedralele din Sibiu și Blaj. Icoana „Troitei” întruchipa pentru Transilvania „unirea-n cuget și-n simțiri”, cea mereu dorită, mereu „visată” ca înfăptuire națională — secole la rînd, fără conținere și mai ales după împlinirea de o clipă a visului prin fapta și jertfa Bravului Mihai, pentru obștea românească transilvană Treimea cea de-o-ființă însemnînd hram creștin și simbol național. În Treimea de-o-ființă se sublimază realitatea existențială originară și perpetuă a provinciilor românești, ca entitate istorică indestructibilă — chiar dacă de secole au fost despărțite, nu prin munții care totdeauna le-au unit și le-au înlesnit legăturile frățești discrete atunci cînd le erau interzise, ci prin urgia timpurilor, prin cupiditatea și violența puterilor străine dominante sub o formă sau alta.

De o parte și alta sînt plasați cei doi sfinți martiri: Sfîntul Mare Mucenic Gheorghe și Sfîntul Mucenic Teodor Tiron; chipurile lor accentuează vizibil simetria armonioasă a emblemei, au poziția și tinuta oștenilor străjeri, simbolizînd veghea lor neobosită la hotarele Patriei. Sfîntul Mucenic Gheorghe, Purtătorul de biruință era — cum este și acum — simbolul eclesiastic al Moldovei, încă din vremea mușatinilor, iar de atunci pînă în secolul al XIX-lea va apare adesea și pe stindardul Moldovei. Sfîntul Teodor Tiron este patronul Domnului pandurilor, dar era reprezentat încă din secolul al XVIII-lea pe steagurile oastei de țară a lui Vodă Mavro-

gheni. În intenția și în viziunea celor care au proiectat emblema nu putea fi întâmplătoare „nemotivată”, reprezentarea împreună a celor doi sfinți ostași martiri. Îi întilnim de obicei în fresca de pe zidurile bisericilor noastre în seria sfinților mucenici militari. Pe o icoană tempera pe lemn datînd din secolul al XVIII-lea — icoană de factură populară păstrată în Colecția Arhiepiscopiei Craiovei — acești doi sfinți militari sînt înfățișați împreună și au chipuri foarte asemănătoare celor din emblema steagului Revoluției. Aici, fiind plasați de o parte și alta, sînt în semiprofil, orientați către persoanele Sfîntei Treimi. Ideea pregătirii de luptă este sugestiv redată, sînt în armură și au coifurile pe cap. Sfîntul Gheorghe ține în dreapta platoșa, iar în stînga, adusă strîns la brîu, o creangă mare de finic, simbol pentru vestirea și salutul din adîncul inimii a speranței că lupta poporului îi va aduce acestuia pacea și bucuria. Simbolurile luptei lor nu sînt armele de atac, sulii a, sabii, ci cele de apărare: armura, coiful „nădejdi și mîntuirii” și platoșa, fiindcă în chip real și nedezmîntit lupta de acum a românilor, în 1821, ca și în întreaga istorie este numai una și aceeași luptă de apărare a drepturilor uzurpate și a însăși liiței neamului; înicul, sfințul simbol creștin al bucuriei Intrării Domnului Iisus Hristos în Ierusalime este aici semnul dorinței seculare și proiunde a neamului românesc de pace — el dovedind în istorie o profundă vocație pașnică —, spre a se dezvolta și a prospera aici, între hotarele străbune, năzînd spre o conviețuire în armonie cu celelalte popoare, dar și în demeritate și respect.

Dar în emblema acestui steag se reconstituie în dimensiuni exacte o imagine simbolică istorică:

Sfînta Treime este situată central-supra — așa trebuind să fie prin locul său suprem unic, și așa fiind în toate reprezentările iconografice creștine ale ierarhiei cerești. Dar, concretizînd acum și raportînd la însăși realitatea geografică a țării și la istoria ei, simbolul eclesiastic al Transilvaniei figurează chiar situarea nordică a acestei provincii românești. În dreapta, Sfîntul Gheorghe — spre răsărit — figurează întocmai locul Moldovei. În stînga, situat ca și cum ar fi port-drapel, chipul Sfîntului Teodor Tiron, patronul Domnului Tudor, adăugîndu-se și aici semnificația coincidentă istorico-geografică, la vest fiind Oltenia, de unde se ridicase atunci eroul națiunii, neinduplecat în hotărîrile sale, destinat jertfirii pentru „dreptățile norodului” și pentru „învierea lui”, prin înlăturarea asupririi de către regimul feudal-fanariot și cerînd „dumnezeiască plată” împotriva „tagmei jăfuitorilor”. În sfîrșit, central la bază, stema Țării Românești figurează întocmai situarea geografică, la sud, pe harta României. Astfel emblema de pe stindardul Domnului Tudor este un simbol al simbolurilor. În cromatica picturală a elementelor ei componente se remarcă și prezența culorilor naționale. Semnificația lor se confirmă și prin ciucurile mare din fire de mătase tricolor al steagului — aflat între expozatele Muzeului Militar Central din București.

Invocația în versuri către Sfînta Treime este o rugăciune de cere și un manifest, cu mesaj și semnificație explicite — ideea unității în lupta cea încununată de speranța izbîndei, lupta pentru dobîndirea libertății și dreptății, pentru reînvierea neamului. Cele opt stihuri, grupate simetric de o parte și alta a stemei Țării Românești, sînt așezate ca niște lespezi într-o temelie și exprimă o deviză a luptătorilor:

„Tot norodul românesc / Pre Tine Te proslăvesc, / Troiță de-o-ființă / Trimite-mi ajutorință / Cu puterea

Crucea și Învierea...

(Continuare din pag. a 4-a)

Pe o stelă de calcar cu fronton și chenar simplu din secolele V—VI, descoperită tot la Callatis, iar acum se află la Muzeul Național de Antichități, se păstrează o inscripție în limba greacă, care în numele lui Simplicius și a soției lui Melitis, ce au murit la bătrînețe, s-au scris aceste cuvinte: „... acum am ajuns printre cei drepti în nădejdea învierii și a fericirii vieții veșnice.”

Pe unele monumente epigrafice din Scythia Minor se întilnesc monogramele lui Iisus Hristos înscrise în cite un cerc, simbolizînd triumful Mîntuitorului asupra morții.

Așa cum s-a subliniat într-o lucrare apărută, acum doi ani, în Editura Institutului Biblic „crucea era, în Scythia Minor și pe întreg teritoriul daco-roman, un simbol religios, un document istoric și o putere multilaterală care unea pe credincioși în jurul ei, le binecuvînta pămîntul și viața de pe el” și îi întărea în biruință împotriva

pericolului invaziilor barbare, iar învierea și lumina au fost scumpe nu numai celor plecați din această lume, ci și celor vii care nădăduiau în ele cu o credință de nezdruccinat „ca verigi de continuitate în primul rînd pe pămînt, unde se concretizează întregul lanț al generațiilor și după aceea, în viața veșnică”.

Astfel, Crucea și Învierea Domnului au constituit pentru strămoșii noștri un izvor nesecat de optimism și nădejde în viața veșnică, manifestate prin semnificații și simboluri creștine încrustate în piatră, marmură și alte materiale de durată ce au dovedit în trecut și mai ales în momente de restriște și vor mărturisii peste secole permanența și continuitatea noastră în această minunată provincie a neamului (Dobrogea de azi), binecuvîntată cu răsăritul și căldura Soarelui spre dire, străjuită de Dunăre și Mare întru statornicie românească și credință străbună.

În fața Învierii Domnului

(Continuare din pag. a 6-a)

credincioșii din veacuri. Fiindcă, dacă ar fi fost altfel, i-am fi putut bănuși și i-am fi bănușit de credulitate. Așa, însă, moral și uman sîntem obligați să excludem această bănușală din viața noastră sufletească. Pentru că ei toți — iar sfințul apostol Toma pînă la hotarul situației — au procedat exact cum simțim că am fi procedat oricare din noi dacă am fi fost în locul lor, trăindu-și ființa cu sinceritate și fidelitate pînă la capăt: în îndoială; în imperativul probei; în sărbătoarea încredințării.

Ziditor al nostru, Domnul știa că urzeala firii noastre are logica și poruncile ei interioare și n-a lucrat împotriva acestei urzelii: a iubit-o și i-a răspuns. Știa că ucenicii trebuie să-L vadă pe El Înșuși pentru ca învierea Lui, — semn absolut al Dumnezeirii Lui și al eternității ființei umane —, să devină pentru ei un fapt de nestins și neprimejduit vreodată, în apostolatul lor, de vreo umbră de îndoială.

Întru aceasta El li S-a arătat în seara zilei: „Și fiind seară în ziua aceea, a venit Iisus și a

stat în mijloc și le-a zis: Pace vouă! Și zicînd aceasta le-a arătat mîinile și coasta Sa. Și s-au bucurat ucenicii văzînd că este Domnul” (Ioan 20, 19—20). El i-a întărit apoi „prin multe semne doveditoare, arătîndu-li-se timp de patruzeci de zile și vorbind cu ei cele despre împărăția lui Dumnezeu” (F. Ap. I, 3).

Noi credincioșii din veacuri simțim toate acestea ca profund ale noastre: toate pentru fiecare din noi, toate ale fiecăruia din noi. Astfel, în simțire și eveniment, noi Îl primim pe Hristos înviat cu purtătoarele de mir și cu sfinții ucenici și apostoli, în prospețimea faptelor dintii. Dimineața învierii și toate celelalte devin și sînt în noi, — într-un transfer sînt al credinței și al iubirii —, fior, încredințare, înaltă sărbătoare a ființei.

În fond, descîndem mai mult decît ni se pare din Dimineața Învierii Domnului.

Și ne zidim frumos în Lumină, întru El, speranța noastră dintii și din urmă, Paștile bucuriei și frumuseții supreme.

Ctitoria voievodală de la Argeș

(Continuare din pag. a 2-a)

din cite trei ciubuce de piatră rotunjite. Unele panouri sînt străpunse de ferestre înalte și înguste, altele au ferestre orbe. Registrul superior este decorat cu un șir de arcade orbe, avînd în mijloc cite o mare rozetă din piatră. Cornișa este formată din două șiruri suprapuse de stalactite și alveole de stil arab, cărora le urmează o friză îngustă, formată dintr-o țesătură continuă de ornamente geometrice și florale stilizate. Toată această bogată și variată decorație sculptată este de origine armeano-georgiană, persană, arabă și otomană. Se presupune că meșterul decorator (după părerea unor cercetători, Manoli din Năiesia, legendarul Manole) și sculptorii în piatră ar fi fost străini. Arhitectul, însă, se crede că a fost român.

Biserica mănăstirii Argeș a fost unanim apreciată de toți cei care au vizitat-o, fie români, fie străini. Numeroși călători străini (între care și cunoscutul arhidiacon arab Pavel din Alep, pe la mijlocul secolului al XVII-lea), au lăsat interesante descrieri asupra acestui giuvaer al artei medievale românești. În secolele care au urmat, domnii și vlădicii țării au lucrat pentru buna conservare a lăcașului de închinare, pentru refacerea lui, cînd a fost cazul (cum a fost vrednicul episcop Iosif al Argeșului, 1793—1820). Către sfîrșitul secolului trecut (1875—1886), din dispoziția fostului rege Carol I, mănăstirea a fost restaurată de arhitectul francez André Lecomte du Nouy. Spre nemulțumirea celor de atunci și a celor de azi, restaurarea lui nu s-a făcut în condiții corespunzătoare. De pildă, au fost demolate clopotnița și chiliile din jur, a fost înlăturată pictura în frescă a lui Dobromir Zugravul și făcută una nouă, de către artiști străini, între care și fratele său, a fost comandat mobilier nou, în Apus, străin de arta sculpturală românească, s-a modificat sistemul de boltire și acoperișul.

Ctitoria lui Neagoe a fost refăcută și în zilele noastre, prin grija Conducerii noastre bisericești și de Stat, spre a-i reda locul ce i se cuvine în circuitul valorilor universale. Este cercetată în fiecare an de sute de mii de turiști din țară sau de peste hotare. În felul acesta, Argeșul este o mărturie grăitoare a genului artistic creator al poporului român, ca și atîtea alte ctitorii ale domnilor noștri de altădată.

Ta cea mare / Și în brațul Tău cel tare, / Nădejde de dreptate / Acum să am și eu parte.

1821 Genarie

Întreaga invocație este exprimată la persoana întii singular, pentru că această rugă trebuie să fie a fiecăruia — începînd cu întiul Pandur, Domnul Tudor — și să fie a tuturor, directă, hotărîtă fierbinte, convingătoare, exprimînd limpede participarea fiecăruia și a tuturor, în acea unanimitate enunțată prin „tot norodul românesc”.

Evocînd acel timp de cutezanță eroică și sfință faptă jertfelnică românească, la 5 aprilie 1825 episcopul Chesarie al Rimnicului exclama cu vibrantă emoție:

„O, anule cu leatul 1821!... Tu cu adevărat, prin întreața-ți, de ai și pricinuit românilor amărăciune, dar deodată și deșteptare!... Minuturile tale ca niște sori luminători s-au infipt în simțirile românilor!...”

† NESTOR

Mitropolitul Olteniei

„Pace vouă“!

(Continuare din pag. a 5-a)

9, 5), ca unul ce a condamnat pe doritorii de războaie că vor fi victimele propriilor lor arme — „cei ce scot sabia de sabie vor muri (Matei 26, 52) istoria confirmându-ne de atâtea ori acest adevăr — îndată după dumnezeiasca Sa Înviere prin cuvintele: „Pace vouă!“ Iisus-Domnul nostru adresează tuturor generațiilor chemarea la pace, la înlăturarea orbirii sufletești, adică la dezarmare lăuntrică, la domesticirea ființei noastre, la înlăturarea inegalităților, a tuturor păcatelor grele care aduc lumii atâtea neajunsuri. „Voi încheia cu ele — cu popoarele — un legământ de pace și voi îndepărta din țară orice fiară sălbatică încât să trăiască oile mele neprihănite“, înțelegerea, iluminată de Sus, profetul Iezechiel (34, 25—26) împărăția dragostei divine adusă și vestită lumii de Mîntuitorul Iisus Hristos. O asemenea viziune avea și preotul Zaharia cînd, la nașterea Sf. Ioan Botezătorul „umplut de Duhul Sfînt“ (Luca 1, 67), spunea că „Răsăritul cel de Sus“, Iisus — Mîntuitorul, vine în lume „ca să lumineze celor ce sîd în întuneric și în umbra morții și să îndrepteze picioarele noastre pe calea păcii“ (Luca 1, 78—79).

Pe lângă împăcarea noastră cu Dumnezeu, pe lângă înlăturarea zidului despărțitor din ființa noastră, Noul Testament are în vedere, după cum am reținut, și pacea dintre noi, pacea a toată lumea, atunci cînd el este numit și „Legămîntul păcii“. Sf. Apostoli și Sf. Părinți ne confirmă de atâtea ori acest înțeles în scrierile lor.

„Dumnezeu, care ne-a împăcat pe noi lui și prin Iisus Hristos, ne-a dat nouă să slujim păcii“ (II Cor. 5, 18); „Trăiți în pace unii cu alții“ (I Tes. 5, 13); „Pacea lui Dumnezeu să domnească în inimile voastre, (căci) la ea sînt chemați ca să fiți un singur trup“ (Col. 3, 15) sînt doar cîteva din multele texte de acest fel pe care le găsim în scrierile Sf. Apostol Pavel. „Pacea și dragostea să prisosească între voi“, citim și în Epistola Sf. Iuda (Luda 2).

„Dacă sîntem împreună moștenitori cu Hristos, să rămînem în pacea lui Hristos. Dacă sîntem fiii lui Dumnezeu, să fim făcători de pace. Trebuie ca fiii lui Dumnezeu să fie făcători de pace, cu inima blîndă, nevinovați în cuvînt, cu bunăînțelegere în relațiile lor — ne atenționează Sf. Ciprian.

De aceea marele praznic al Învierii Domnului ne cheamă cu atîta tărie la pace, ne cheamă cu atîta căldură, „să ne curățim simțirile“, „să ne luminăm cu prăznuirea și unul pe altul să ne îmbrățișăm; să zicem fraților și celor ce ne urăsc pe noi; să iertăm toate pentru Înviere“.

Pacea este într-adevăr o necesitate vitală și în zilele noastre și, am îndrăzni să spunem, mai ales în zilele noastre, cînd pămîntul cunoaște cele mai groaznice mijloace de distrugere din istoria sa.

Este o mare cinste pentru poporul nostru că în decursul veacurilor n-a ridicat sabia împotriva nimănui, iubind cu statornicie „vremile cele bune și de pace“ — cum scrie Neagoe Basarab în învățăturile către fiul său Teodosie. Ba mai mult, pe cît i-a stat în putință nici nu s-a lăsat antrenat în acțiuni războinice de cîmpire, așa după cum, tot voievodul Basarab ne spune: „Măcar de v-ar îndemna cineva și din prietenii voștri spre vrajbă, voi să nu-i ascultați“.

Cu toate acestea, poporul nostru a simțit din plin neajunsurile vrajbelor, ale războaielor, ceea ce se reflectă de pildă și în opera cronicarului Miron Costin, profund îndurerat de viltoarea și nestatornicia vremurilor, sau în Psalteria în versuri a mitropolitului Dosoftei, care recomandă cu atîta căldură „zidul de pace“ și „turnuri de frăție“.

Nu de mult, pe linia acestor gânduri, un preot îmi povestea o întâmplare extrem de mișcătoare, petrecută într-o parohie din preajma Mediașului.

O femeie a avut un fecior, Gheorghiiță, care, în ultimul război mondial, a fost dus pe front și nu s-a mai întors.

Îndurerată, dar avînd mereu nădejdea întoarcerii feciorului său, seară de seară femeia lăsa poarta deschisă, spunînd vecinilor că trebuie să vină Gheorghiiță.

Simțindu-și sfîrșitul, înainte de a trece la cele veșnice, bruma de bani pe care această îndurerată femeie și-i pusese deoparte i-a încredințat cuiva, cu cuvintele: Să-i aibă Gheorghiiță, că-i trebuie cînd vine.

Asemenea mame, cu asemenea sfîșietoare drame lăuntrice, au fost desigur cu milioanele în decursul vremii.

De aceea sînt cit se poate de îndreptățite, de nobile, acțiunile conducerii noastre de stat, strădaniile altor popoare ca pacea să fie întărită, ca în lume să nu mai fie războaie. Și cît sînt de frumoase picioarele celor ce vestesc pacea, cum spune Psalmistul, și luptă ca ea să nu fie zdruncinată.

Aflindu-ne în plină primăvară, care ne cheamă, ca nici un alt anotimp, la viață și muncă ziditoare, aflindu-ne și în cercul de lumină al marelui Praznic al Învierii Domnului, care de asemenea ne cheamă cu tărie la înfrățire, la pace, să facem ca cumințenia și „blîndețele noastre să se facă știute tuturor oamenilor“ (Filip. 4, 5), să punem umărul, atît cît ne stă în putință fiecăruia, ca pacea lumii să se întărească, să rugăm cu timp și fără timp cu toată puterea sufletelor noastre pe Părintele luminilor să dea gînd bun tuturor celor ce răspund de corăbiile popoarelor, ca ele să fie conduse nu spre viltoari ucigătoare, ci spre limanurile senine ale dragostei, ale frăției, ale într-ajutorării și bucuriei de a trăi, ale liniștii tuturor popoarelor.

sustinerea conferinței, a fost condus la mănăstirea Brîncoveanu de la Simbăta de Sus, iar a doua zi, în drum spre Alba Iulia, s-a făcut un scurt popas la punctul arheologic de la Miercurea-Sibiu, unde i s-au dat explicațiile cuvenite. Au fost prezenți la conferință și reprezentanți ai Institutului protestant din localitate.

Joi, 2 aprilie 1981, Centrul Arhiepiscopesc a fost vizitat de un grup de studenți de la diferite facultăți din Heidelberg — R. F. Germania, sub conducerea pastorului Gerhard Möckel, aflați în

GHEORGHE LAZĂR Îndrumător spiritual al Institutului Teologic din Sibiu

De Institutul Teologic, care-și sărbătorește 170 de ani de existență, este legat cu mult prestigiu, numele lui Gheorghe Lazăr. El stă în fruntea lungului șir de dascăli de la vechea „Școala de preoți“. Afirmarea este valabilă atît cronologic cît și calitativ.

Drumul spre teologie i l-a deschis lui Gheorghe Lazăr atmosfera religioasă în care a crescut și i l-a stimulat idealurile legate de rolul pe care-l avea preotul în mijlocul poporului dreptcredincios.

Urmind linia trăirilor sale religioase, Biserica i-a acordat ajutoare masive pentru desăvîșirea studiilor la Sibiu, Cluj și Viena. Trimiterea sa la universitate era condiționată de îndatorirea de a deveni apoi profesor la „Școala de preoți“ din Sibiu. Planul se împlini în 1811, cînd Gheorghe Lazăr s-a reintors de la studii inginer și diplomat în filosofie și doctor în teologie și în drept. Școala teologică de la Sibiu era atunci în stadiu de organizare, cursurile se țineau într-o casă particulară. Abia în anul 1821 școala are local propriu. Numărul elevilor nu era mare. S-a stabilit la 24 numărul lor, pentru început. Această situație avea și un avantaj. Se putea face educație individuală și comunitară, ceea ce tocmai corespundea sistemului pedagogic al profesorului Gheorghe Lazăr.

Întocmai cum în veacul al III-lea, Origen era directorul și singurul profesor al Școlii teologice din Alexandria, pe care el o in-

druma, astfel și Gheorghe Lazăr s-a făcut tuturor de toate.

În atenția principală îi era profesorului cultura spirituală a ucenicilor, mai ales că Gheorghe Lazăr era și față bisericească.

Toată ființa lui era absorbită de spiritualitatea Instituției care „mîntuire s-a făcut nouă din neam de neam“. Catedra de la Institut a transformat-o Lazăr în amvon, iar amvonul Catedralei arhidiaconul Lazăr l-a transformat într-o tribună de cultură ortodoxă și românească. Prin educația patriotică pe care-o făcea, dragostea față de poporul său trecu dincolo de limitele îngăduite de autoritățile dualiste. El vorbea cu îndrăzneală despre necesitatea culturalizării maselor prin școală, despre autodeterminare, despre libertate: „Ajungă jugul robiei“, spunea el într-un moment solemn și în fața celor mai înalți diriguitori ai epocii.

În cele spirituale cartea de căpătii, a lui Gheorghe Lazăr, i-a fost Biblia, pe care o avea în limba română, germană, franceză, latină, greacă și ebraică. Biblia îi era cartea preferată, pe care o avea totdeauna la îndemînă. Această realitate se vedește de timpuriu. Cînd în mai 1809 francezii ocupară Viena, studentul Lazăr era cu Biblia în mînă, pe care se grăbi să noteze: „Die 9 May 1809 Galli Viennam occuparunt“. Scrierile și cuvîntările sale sînt impregnate de textele Sfinței Scripturi, ele au „stilul biblic“, cum spune un biograf. Într-o

cuvîntare către domnitorul Grigorie Ghica vodă el citează cu preferință din Biblie. Cu ajutorul psalmilor 41 și 43 și mulți alții el strecoară idei potrivite ocaziei: „ca să se împlinească zisa psalmistului“, cum spunea Lazăr la aplicarea lor.

La înscăunarea mitropolitului Dionisie, Pentateuhul Vechiului Testament (Num. 17, 8) i-a oferit material oratoric: „Păstoreasca cirje a Prea Sfinției tale înflorescă ca toiagul lui Aaron!“ „Calcă pe potecă cu duh românesc“ — spunea el aceluiași mitropolit.

Spirit de răspundere, român dintr-o bucată, om înzestrat cu o cultură superioară, Lazăr a fost expresia năzuinței tuturor românilor către dezrobire națională și socială.

Netăgăduit, de numele lui Gh. Lazăr se leagă întemeierea Institutului Teologic din Sibiu, precum și vestirea atîtor valori spirituale, care au format obiectul prelegerilor sale.

Moștenirea spirituală a marelui Gheorghe Lazăr s-a sălășluit în generațiile de dascăli și ucenici, cărora Lazăr le-a impregnat credință nebiruită și patriotism integral.

Personalitatea celui dintîi profesor al Institutului Teologic din Sibiu, înfruntă timpul și îi aureolează, și azi, prestigiul acestui așezămînt de cultură ortodoxă și românească.

Pr. prof. Nicolae Neaga

Festivitate omagială

Anul 1981 este bogat în aniversări și comemorări, atît pe tărîm patriotic cît și bisericesc.

Pentru Arhiepiscopia Sibiului semnificație deosebită primește aniversarea diaconului Coresi, sărbătorit în acest an și pe plan mondial în cadrul UNESCO, prilejuită de împlinirea în această primăvară a 400 ani de la apariția Evangheliei cu învățătura sau Cazania.

Activind de deosebire la Brașov, I. P. S. Mitropolit Teoctist al Moldovei și Sucevei și locțiitor de Mitropolit al Ardealului a rînduit ca aniversarea coresiană să se facă în cadrul Arhiepiscopiei Sibiului la nivelul importanței pe care lucrarea diaconului Coresi o are pentru Biserica Ortodoxă Română și cultura noastră națională. Șirul manifestărilor legate de această aniversare a început luni, 6 aprilie 1981, la sediul protopesc Brașov, unde a fost organizată o festivitate omagială, la care au participat preoții din protopopiatul Brașov, cîntăreții bisericești, deputați eparhiali și alți invitați.

De la Sibiu a luat parte P. S. Episcop-vicar Lucian Făgărășanul, însoțit de P. C. cons. Gh. Papuc. Festivitatea a fost deschisă de P. C. cons. Gh. Papuc, care a subliniat folosul și înțelesurile pe care le au pentru noi marile aniversări și comemorări din viața

Bisericii și poporului nostru, reîliefînd totodată locul aniversării coresiene în cadrul marilor sărbătoriri din acest an.

În continuare, d-l prof. dr. Vasile Oltean, directorul complexului muzeistic de la biserica Sf. Nicolae din Șchei, a susținut conferința: „Coresi — 400 de ani de la tipărirea Cazaniei“.

Limpede expus și temeinic argumentat, referatul a scos în lumină, pe lângă prezentarea cărților tipărite de Coresi și izvoarele lor, rolul cultural al bisericii Sf. Nicolae din Șchei Brașovului, unde din vremi străvechi au activat preoți cu întinse cunoștințe cărțurărești. Referatul a reliefat totodată dorința preoților români de a avea cărți de slujbă și învățatură în limba lor, ceea ce a constituit de altfel cauza principală a tipăririi coresiene, ca și condițiile pe care Brașovul, cu meșteșugurile și morile sale de hirtie, le oferea unei astfel de îndeletniciri.

P. C. pr. Dr. Iuliu Ișa, paroh I la biserica Sf. Nicolae din Șchei, a vorbit apoi despre „Coresi, la el acasă“, scoțînd în lumină cu deosebire rolul educativ patriotic pe care complexul muzeistic Sf. Nicolae îl are la ora actuală.

Personalitatea diaconului Coresi a fost evocată de asemenea de P. C. preoți Șt. Tascianu și

N. MODOIU, prin versuri originale pe care le-au citit în fața auditoriului.

Cuvînt potrivit a rostit în continuare P. S. Episcop-vicar Lucian Făgărășanul, care a reliefat semnificațiile majore ale activității diaconului Coresi.

P. S. Sa a subliniat, între altele, că, prin lucrarea sa, diaconul Coresi a deschis lungul și importantul drum al introducerii limbii române în slujbele bisericești, făcînd totodată început formării limbii române literare.

Circulînd în toate provinciile locuite de români, cărțile coresiene au avut de asemenea un negrăit rol în cultivarea și afirmarea unității noastre naționale.

Prin toată această lucrare, a spus în încheiere P. S. Episcop-vicar Lucian, diaconul Coresi este deschizător de epocă, numele său fiind înscris în cartea vieții Bisericii noastre și în cartea de aur a celor mai buni fii ai poporului român.

P. C. prot. Z. Moșoiu (Brașov) a mulțumit, în calitate de gazdă, participanților la festivitate și celor ce și-au adus contribuția la reușita ei.

Cu acest prilej, la muzeul bisericii Sf. Nicolae a fost deschisă o expoziție consacrată evenimentului menționat, la care au fost de față toți participanții la festivitatea omagială pe care o semnalăm și asupra căreia gazeta noastră va reveni.

P.

Vizite ecumeniste la Centrul arhiepiscopesc Sibiu

Vineri, 27 martie a. c. a poposit la Centrul Arhiepiscopesc Sibiu profesorul dr. Johannes Straub din R. F. Germania. Oaspetele este titularul catedrei de Istoria veche de la Universitatea din Bonn și director al Institutului de arhitectură din acea localitate. Invitat de P. F. Părinte Patriarh Iustin, prof. J. Straub a vizitat așezămîntele bisericești din București și împrejurimi și a conferențiat la cele două institute teologice din București și Sibiu. Tema conferinței a fost: „Încreștinarea lui Constantin cel Mare“. La Sibiu, oaspetele a fost primit de P. S. Episcop-vicar Lucian Făgărășanul. După

sustinerea conferinței, a fost condus la mănăstirea Brîncoveanu de la Simbăta de Sus, iar a doua zi, în drum spre Alba Iulia, s-a făcut un scurt popas la punctul arheologic de la Miercurea-Sibiu, unde i s-au dat explicațiile cuvenite. Au fost prezenți la conferință și reprezentanți ai Institutului protestant din localitate.

Joi, 2 aprilie 1981, Centrul Arhiepiscopesc a fost vizitat de un grup de studenți de la diferite facultăți din Heidelberg — R. F. Germania, sub conducerea pastorului Gerhard Möckel, aflați în

țara noastră într-o excursie organizată prin O. N. T. Între ei se aflau și studenți de la Facultatea de Teologie Evanghelică din acea localitate. Oaspeții au fost primiți de I. P. S. Mitropolit Teoctist al Moldovei și Sucevei și Locțiitor de mitropolit al Ardealului, care le-a înfățișat aspecte ale vieții noastre bisericești și unele date în legătură cu activitatea ecumenică ce se desfășoară în țara noastră. A fost de față la primire și P. S. Episcop-vicar Lucian Făgărășanul. În continuare, oaspeții au vizitat Institutul Teologic, unde au avut o întîlnire cu studen-

ții din anul IV, în cadrul căreia s-au informat reciproc despre preocupările care îi animă și perspectivele care li se deschid după terminarea studiilor. A fost vizitat de asemenea Institutul teologic protestant din Sibiu.

În ziua de 7 aprilie 1981, a avut loc la Sibiu vizita prof. dr. William Lazareth, noul director al Comisiei „Credință și Constituție“ din Consiliul Ecumenic al Bisericilor. Oaspetele a avut o întîlnire cu profesorii Institutului, cărora le-a împărtășit principalele obiective pe care le urmăreș-

te Comisia al cărui conducător este. A ascultat apoi relatări ale profesorilor despre preocupările ecumeniste actuale ale Bisericii noastre, ca și unele opinii ale acestora în legătură cu activitatea prezentă și viitoare a aminiției comisii.

După agapa oferită de Institut, la care a participat și P. S. Episcop-vicar Lucian Făgărășanul, oaspetele a fost condus la mănăstirea Brîncoveanu de la Simbăta de Sus. În timpul șederii la Sibiu, a fost primit, de asemenea, de Eminența Sa Domnul Episcop Albert Klein al Bisericii Evanghelice C. A. din România. D. A.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. 1 Mai nr. 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază.

COMITETUL DE REDACȚIE: Dr. Nicolae Mladin, Mitropolitul Ardealului — președinte; Lucian Făgărășanul, Episcop-vicar — vicepreședinte; Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan — redactor responsabil; Lector Aurel Jivi — redactor adjuncți; Arhid. Gheorghe Papuc, Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu — membri; tehnoredactor: Diac. Ezechiel Oancea.

Cititorii din străinătate se pot abona, adresîndu-se la ILEXIM Departamentul Export — Import Presă P. O. Box 136-137 — telex: 11226, București, str. 13 Decembrie nr. 3.